



مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی



عمر الکرما
علیه السلام

www. **Ghaemiyeh** .com
www. **Ghaemiyeh** .org
www. **Ghaemiyeh** .net
www. **Ghaemiyeh** .ir

مقداد بن اسود رضي الله عنه

در بحار الانوار

علاء المجلد

سید مجید نبوی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حضرت مقداد بن اسود رضی الله عنه در بحار الانوار

نویسنده:

سید مجید نبوی

ناشر چاپی:

مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان

فهرست

فهرست	۵
حضرت مقداد بن اسود رضی الله عنه در بحار الانوار	۸
مشخصات کتاب	۸
مقدمه	۸
فضائل سلمان و اُبی ذر و مقداد و عمار رضی الله عنهم أجمعین	۱۱
الأخبار	۱۱
«۱» سوالات رسول خدا صلی الله علیه و آله از ابوذر و سلمان و مقداد	۱۱
«۳» شهادت اصحاب به دوستی و برادری و ولایت علی علیه السلام	۱۷
«۱۰» امر خداوند به رسول خدا صلی الله علیه و آله بر دوستی مقداد	۱۸
«۱۱» وفاداری مقداد بر عمل به آیه مودت	۱۹
«۱۴» آیات ۲ تا ۴ از سوره انفال در شأن حضرت مقداد	۲۱
«۱۷» آیه ۱۰۷ سوره کهف در شأن حضرت مقداد	۲۱
«۱۸» امر خداوند به رسول خدا صلی الله علیه و آله بر دوستی مقداد	۲۲
«۱۹» امر خداوند به رسول خدا صلی الله علیه و آله بر دوستی مقداد	۲۲
«۲۰» امر خداوند به رسول خدا صلی الله علیه و آله بر دوستی مقداد	۲۳
«۲۲» بهشت مشتاق دیدار مقداد	۲۴
«۲۴» دوست داشتن مقداد واجب است (امام صادق علیه السلام)	۲۴
«۲۵» دوست داشتن مقداد واجب است (امام رضا علیه السلام)	۲۵
«۲۶» زمین به خاطر هفت نفر خلق شده است یکی از آنها مقداد است	۲۵
«۲۷» امر خداوند به رسول خدا صلی الله علیه و آله بر دوستی مقداد	۲۶
«۳۲» مقداد از پیشگامان نخستین از مهاجران و انصار	۲۶
«۳۴» سلمان و مقداد دو برادرند	۲۶
«۳۵» علی علیه السلام فرمود تنها چهار کس به من جواب دادند: سلمان، عمار، مقداد و ابوذر.	۳۰
«۳۶» نماز خواندن مقداد بر بدن رسول خدا صلی الله علیه و آله	۳۱

- ۳۳ «۳۷» با علی علیه السلام تنها سلمان، ابوذر، مقداد و زبیر باقی ماندند
- ۳۳ «۳۹» شیعه امیرالمؤمنین فقط حسن، حسین، سلمان، ابوذر، مقداد، عمار و محمد بن ابی بکر بودند
- ۳۴ «۴۳» بهشت مشتاق مقداد است
- ۳۷ «۴۴» ابوذر، سلمان و مقداد هیچ شکی در آنها داخل نشده
- ۳۸ بیان
- ۳۸ «۴۵» بعد از رسول خدا صلی الله علیه و آله تنها مقداد، ابوذر و سلمان فارسی مرتد نشدند
- ۳۹ «۴۶» همه مردم مرتد شدند جز چهار نفر: علی، مقداد، سلمان و ابوذر
- ۳۹ «۴۷» خداوند به پیامبر وحی فرموده است که چهار نفر را دوست بدارد: علی، ابوذر، سلمان و مقداد
- ۴۰ «۵۲» مقداد در درجه هشتم ایمان
- ۴۶ «۵۶» پاداشی بی منت برای مقداد
- ۴۷ «۵۷» زمین به خاطر هفت نفر خلق شده است یکی از آنها مقداد
- ۴۷ «۵۸» امر خداوند به محبت ۴ نفر از جمله مقداد
- ۴۸ «۵۹» امر خداوند به محبت ۴ نفر از جمله مقداد
- ۴۸ «۶۰» بهشت مشتاق مقداد است
- ۴۹ «۶۱» امر خداوند به محبت ۴ نفر از جمله مقداد
- ۴۹ «۶۳» مقداد از ماست. خدا با هر کس که دشمن او باشد دشمن است
- ۵۲ «۶۶» سوره محمد آیه ۳ در مورد ابوذر، سلمان، مقداد و عمار که عهد و پیمان را نشکستند نازل شده است
- ۵۲ «۷۵» مقداد در پله هشتم از ایمان
- ۵۳ «۷۶» همه مردم پس از رحلت پیامبر مرتد شدند جز مقداد و ابوذر و سلمان
- ۵۴ «۷۷» زمین گنجایش و تحمل عظمت هفت نفر را ندارد از جمله مقداد
- ۵۵ «۷۹» گفتار مقداد هنگام دیدن امیرالمؤمنین با دست های بسته
- ۵۶ «۸۰» همه مردم جز سه نفر ابوذر، سلمان و مقداد مرتد شدند
- ۵۶ بیان
- ۵۶ «۸۱» مقدوده همسر بهشتی مقداد
- ۵۷ «۸۲» امر خداوند به محبت ۴ نفر از جمله مقداد
- ۵۸ «۸۳» ای مقداد! اگر صبر تو بر سلمان عرضه شود سلمان کافر می شود.

فضائل مقداد رضی الله عنه	۵۸
الأخبار	۵۸
۱- تزویج مقداد بن اسود توسط پیامبر صلی الله علیه و آله	۵۸
۲- تزویج مقداد بن اسود توسط پیامبر صلی الله علیه و آله	۶۰
۳- پیغام مقداد برای عثمان هنگام وفات	۶۰
بیان	۶۱
۴- اسم و کنیه مقداد	۶۱
بیان	۶۱
۵- دعای حضرت علی علیه السلام برای مقداد	۶۲
۶- جایگاه مقداد بن أسود در این امت	۶۴
بیان	۶۵
۷- قلب مقداد بن أسود در ایمان مانند پاره های آهن بود	۶۵
۸- مقداد! اگر علم تو را بر سلمان عرضه کنند به یقین کافر خواهد شد	۶۵
۹- همه صحابه بعد از رسول خدا مرتد شدند جز سه نفر: سلمان، ابوذر و مقداد	۶۶
بیان	۶۷
انکار مقداد	۶۷
کتابنامه	۶۸
درباره مرکز	۷۳

حضرت مقداد بن اسود رضی الله عنه در بحار الانوار

مشخصات کتاب

حضرت مقداد بن اسود رضی الله عنه در بحار الانوار

مؤلف: سید مجید نبوی

زبان: فارسی

تعداد صفحات: ۶۱ ص

شهر: اصفهان

توضیح:

بیان احوالات حضرت مقداد بن اسود رضی الله عنه در کتاب بحار الانوار الجامعه لدرر أخبار الأئمه الأطهار نوشته علامه مجلسی رضوان الله تعالی علیه

ناشر دیجیتالی: مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان

ص: ۱

مقدمه

بسم الله الرحمن الرحيم

به دنبال نذری که برای رفع مشگلی کرده بودم مبنی بر تالیف نوشتاری در توصیف صحابه ی خاص رسول خدا صلی الله علیه و آله و یار وفادار مولا علی علیه السلام جناب حضرت مقداد بن اسود، کتاب های مختلفی در باب حضرت مقداد رضی الله عنه دیدم. در آن میان بحار الانوار علامه مجلسی رضوان الله تعالی علیه که دارای سه بخش:

۱. گلچین باب ۱۰ فضائل سلمان و ابی ذر و مقداد و عمار رضی الله عنهم أجمعین و فيه فضائل بعض أكابر الصحابه در جلد ۲۲ صفحه ۳۱۵

۲. باب ۱۳ أحوال مقداد رضی الله عنه و ما یخصّه من الفضائل و فيه فضائل بعض الصحابه در جلد ۲۲ صفحه ۴۳۸

۳. نکیر المقداد جلد ۳۱ صفحه ۲۷۸

در ارتباط با ایشان بود نظرم را جلب کرد و از آنجایی که در بقیه ی نوشته ها نوعا از همین روایات استفاده شده است و به

بیان فضائل ایشان پرداخته اند، بر آن شدم تا عین مطالب را با ترجمه بیاورم، ضمن آن که مرحوم علامه مجلسی علیه الرحمه قسمت هایی که نیاز به توضیح داشته است را با عنوان «بیان» به توضیح آن پرداخته است .

ص: ۱

در قسمت « فضائل سلمان و ابي ذر و مقداد و عمار رضی الله عنهم أجمعين و فيه فضائل بعض أكابر الصحابه » اگر در شماره روايات ترتيبی نمی بیند بخاطر آن است که صرفاً به رواياتی که نام مقداد در آن ها بوده است اکتفا شده است و برای اینکه شماره روايت با اصل کتاب بحار الانوار همخوانی داشته باشد آورده ایم .

در پایان این نوشتار با استفاده از سایت کتابخانه ملی تعدادی کتاب با عنوان « کتابنامه » ذکر کرده ایم .

امید دارم حضرت مقداد رضوان الله تعالى علیه و دیگر صحابه ی راستین که در این نوشتار از آنان یاد شده است این نوشته را از ما قبول فرمایند و نزد مولایمان حضرت امیر المؤمنین علی علیه السلام شفاعت ما را بفرمایند.

شوال المکرم ۱۴۴۲ برابر با خرداد ۱۴۰۰

سید مجید نبوی

ص: ۲

«١» سوالات رسول خدا صلى الله عليه و آله از ابوذر و سلمان و مقداد

كِتَابُ الطَّرْفِ، لِلسَّيِّدِ عَلِيِّ بْنِ طَاوُسٍ نَقْلًا مِنْ كِتَابِ الوَصِيَّةِ لِعِيسَى بْنِ المُسْتَفَادِ عَنْ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ قَالَ:

دَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ أَبَا ذَرٍّ وَ سَلْمَانَ وَ المِقْدَادَ فَقَالَ لَهُمْ تَعْرِفُونَ شَرَائِعَ الإِسْلَامِ وَ شُرُوطَهُ قَالُوا نَعْرِفُ مَا عَرَفَنَا اللَّهُ وَ رَسُولُهُ فَقَالَ هِيَ وَ اللَّهُ أَكْثَرُ مِنْ أَنْ تُحْصِيَ أَشْهَدُونِي (١) عَلَيَّ أَنْفُسَكُمْ وَ كَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا وَ مَلَائِكَتُهُ عَلَيْكُمْ شُهُودٌ بِشَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُخْلِصًا لَا شَرِيكَ لَهُ فِي سُلْطَانِهِ وَ لَا نَظِيرَ لَهُ فِي مُلْكِهِ وَ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ بَعَثَنِي بِالْحَقِّ وَ أَنَّ الْقُرْآنَ إِمَامٌ مِنَ اللَّهِ وَ حَكَمٌ عَدْلٌ وَ أَنَّ الْقِبْلَةَ قِبْلَتِي (٢) شَطْرَ المَسْجِدِ الحَرَامِ لَكُمْ قِبْلَةٌ وَ أَنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ

ص: ٣

١- في المصدر: اشهدوا.

٢- في المصدر: و ان قبلتي.

وَصِيٌّ مُحَمَّدٍ وَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ (١) وَمَوْلَاهُمْ وَ أَنْ حَقَّهُ مِنَ اللَّهِ مَفْرُوضٌ وَاجِبٌ وَ طَاعَتُهُ طَاعَةُ اللَّهِ وَ رَسُولِهِ وَ الْأَثْمَةُ مِنْ وُلْدِهِ وَ أَنْ مَوَدَّةَ أَهْلِ بَيْتِي (٢) مَفْرُوضَةٌ وَاجِبَةٌ عَلَى كُلِّ مُؤْمِنٍ وَ مُؤْمِنَةٍ مَعَ إِقَامَةِ الصَّلَاةِ لَوْ قَتَبَتْهَا وَ إِخْرَاجِ الزَّكَاةِ مِنْ حِلِّهَا وَ وَضْعِهَا فِي أَهْلِهَا وَ إِخْرَاجِ الْخُمْسِ مِنْ كُلِّ مَا يَمْلِكُهُ أَحَدٌ مِنَ النَّاسِ حَتَّى يَرْفَعَهُ إِلَى وَلِيِّ الْمُؤْمِنِينَ وَ أَمِيرِهِمْ وَ بَعْدَهُ إِلَى وُلْدِهِ (٣) فَمَنْ عَجَزَ وَ لَمْ يَقْدِرْ إِلَّا عَلَى الْيَسِيرِ مِنَ الْمَالِ فَلْيُدْفَعْ ذَلِكَ إِلَى الضُّعْفَاءِ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي مِنْ وُلْدِ الْأَثْمَةِ فَإِنْ لَمْ يَقْدِرْ فَلْيَتَّبِعْتَهُمْ مِمَّنْ لَا يَأْكُلُ بِهِمُ النَّاسُ وَ لَمَّا يُرِيدُ بِهِمْ إِلَّا اللَّهَ وَ مَا وَجِبَ عَلَيْهِمْ مِنْ حَقِّي وَ الْعِدْلِ فِي الرَّعِيَّةِ وَ الْقَسْمِ بِالسَّوِيَّةِ وَ الْقَوْلِ بِالْحَقِّ وَ أَنْ يَحْكُمَ بِالْكِتَابِ عَلَى مَا عَمِلَ عَلَيْهِ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَ بِالْفَرَائِضِ (٤) عَلَى كِتَابِ اللَّهِ وَ أَحْكَامِهِ وَ إِطْعَامِ الطَّعَامِ عَلَى حُبِّهِ وَ حَرِجِ الْبَيْتِ - وَ الْجِهَادِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَ صَوْمِ شَهْرِ رَمَضَانَ وَ غَسْلِ الْجَنَابَةِ وَ الْوُضُوءِ الْكَامِلِ عَلَى الْيَدَيْنِ وَ الْوُجْهِ وَ الذَّرَاعَيْنِ إِلَى الْمَرَافِقِ وَ الْمَسْحِ عَلَى الرَّأْسِ وَ الْقَدَمَيْنِ إِلَى الْكَعْبَيْنِ لَا عَلَى خُفٍّ وَ لَا عَلَى خِمَارٍ وَ لَا عَلَى عِمَامَةٍ وَ الْحُبِّ لِأَهْلِ بَيْتِي فِي اللَّهِ وَ حُبِّ شَيْعَتِهِمْ لَهُمْ وَ الْبُغْضِ لِأَعْدَائِهِمْ وَ بُغْضِ مَنْ وَالَاهُمْ (٥) وَ الْعِدَاوَةِ فِي اللَّهِ وَ لَمَهُ وَ الْإِيْمَانِ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَ شَرِّهِ وَ حُلُوهِ وَ مُرِّهِ وَ عَلَى أَنْ يُحَلَّلُوا (٦) حِلْمَالِ الْقُرْآنِ وَ يُحَرِّمُوا حَرَامَهُ وَ يَعْمَلُوا بِالْأَحْكَامِ وَ يَرُدُّوا الْمُتَشَابِهَ إِلَى أَهْلِهِ فَمَنْ عَمِيَ عَلَيْهِ مِنْ عِلْمِهِ شَيْءٌ لَمْ يَكُنْ عِلْمَهُ مِنِّي وَ لَا سَمِعَهُ فَعَلَيْهِ بَعْلِي بِنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ فَإِنَّهُ

ص: ٤

١- في المصدر: أمير المؤمنين ولي المؤمنين.

٢- في المصدر: اهل بيته.

٣- في المصدر: حتى يدفعه الى ولي المؤمنين و اميرهم و من بعده من الأئمة من ولده.

٤- و الفرائض خ ل.

٥- في المصدر: و حب من والاهم.

٦- في المصدر: (ان تحلوا) بصيغه الخطاب و كذا فيما بعده.

قَدْ عَلِمَ كَمَا قَدْ عَلِمْتُهُ (١) ظَاهِرَهُ وَ بَاطِنَهُ وَ مُحْكَمَهُ وَ مُشَابِهَهُ وَ هُوَ يُقَاتِلُ عَلَيَّ تَأْوِيلَهُ كَمَا قَاتَلْتُ (٢) عَلَيَّ تَنْزِيلَهُ وَ مَوْلَاهُ أَوْلِيَاءِ اللَّهِ مُحَمَّدٍ وَ ذُرِّيَّتِهِ الْأَيْمَةَ خَاصَّةً (٣) وَ يَتَوَالِي مَنْ وَالَاهُمْ وَ شَايَعَهُمْ وَ الْبِرَاءَةَ وَ الْعِدَاوَةَ لِمَنْ عَادَاهُمْ وَ شَاقَّهُمْ كَعِدَاوَةِ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ وَ الْبِرَاءَةَ مِمَّنْ شَايَعَهُمْ وَ تَابَعَهُمْ وَ الْإِسْتِقَامَةَ عَلَيَّ طَرِيقَهُ الْإِمَامِ وَ اعْلَمُوا أَنِّي لَا أَقْدِمُ عَلَيَّ أَحَدًا فَمَنْ تَقَدَّمَ فَهُوَ ظَالِمٌ وَ الْبَيْعَةُ بَعْدِي لِغَيْرِهِ ضَلَالَةٌ وَ فُلْتُهُ وَ ذَلَّةُ الْمَأْوَلِ ثُمَّ الثَّانِي ثُمَّ الثَّلَاثِ وَ وَيْلٌ لِلرَّابِعِ ثُمَّ الْوَيْلُ لَهُ وَ وَيْلٌ لَهُ وَ لِأَبِيهِ مَعَ وَيْلٍ لِمَنْ كَانَ قَبْلَهُ وَ وَيْلٌ لَهُمَا وَ لِأَصْحَابِهِمَا (٤) لَا غَفَرَ اللَّهُ لَهُمَا فَهَذِهِ شُرُوطُ الْإِسْلَامِ وَ مَا بَقِيَ أَكْثَرَ قَالُوا سَمِعْنَا وَ أَطَعْنَا وَ قَبَلْنَا وَ صَدَقْنَا وَ نَقُولُ مِثْلَ ذَلِكَ وَ نَشْهَدُ لَكَ عَلَيَّ أَنْفُسَنَا بِالرِّضَا بِهِ أَبَدًا حَتَّى نَقْدِمَ عَلَيْكَ آمَنَّا بِسِرِّهِمْ وَ عَلَانِيَتِهِمْ وَ رَضِينَا بِهِمْ أَيْمَةً وَ هِدَاةً وَ مَوَالِي قَالُوا وَ أَنَا مَعَكُمْ شَهِيدٌ ثُمَّ قَالَ نَعَمْ وَ تَشْهَدُونَ أَنَّ الْجَنَّةَ حَقٌّ وَ هِيَ مُحَرَّمَةٌ عَلَيَّ الْخَلَائِقِ حَتَّى أَدْخُلَهَا قَالُوا نَعَمْ قَالَ وَ تَشْهَدُونَ أَنَّ النَّارَ حَقٌّ وَ هِيَ مُحَرَّمَةٌ عَلَيَّ الْكَافِرِينَ حَتَّى يَدْخُلَهَا أَعْدَاءُ أَهْلِ بَيْتِي وَ النَّاصِبُونَ لَهُمْ حَرْبًا وَ عِدَاوَةً وَ لَاعِنُهُمْ وَ مُبْغِضُهُمْ وَ قَاتِلُهُمْ (٥) كَمَنْ لَعَنَنِي أَوْ أَبْغَضَنِي أَوْ قَاتَلَنِي وَ هُمْ فِي النَّارِ قَالُوا شَهِدْنَا وَ عَلَيَّ ذَلِكَ أَقْرَبْنَا قَالَ وَ تَشْهَدُونَ أَنَّ عَلِيًّا صَاحِبُ حَوْضِي وَ الدَّائِدُ عَنْهُ وَ هُوَ قَسِيمُ النَّارِ يَقُولُ (٦) ذَلِكَ لَكَ فَاقْبِضْهُ (٧) ذَمِيمًا وَ هَذَا لِي فَلَا تَقْرَبْنَهُ فَيَنْجُو سَلِيمًا قَالُوا شَهِدْنَا عَلَيَّ ذَلِكَ وَ نُؤْمِنُ بِهِ قَالَ وَ أَنَا عَلَيَّ ذَلِكَ شَهِيدٌ (٨).

كتاب الطرف سيد على بن طاووس: امام

ص: ٥

١- في المصدر: كل ما قد علمته.

٢- في المصدر: كما قاتل على تنزيله.

٣- في المصدر: و الأئمة خاصه.

٤- في المصدر: و لصاحبهما.

٥- في المصدر: و ان لاعينهم و مبغضهم و قاتليهم.

٦- أي يقول للنار.

٧- في المصدر: فاقبضيه. و فيه، فلا تقربه.

٨- الطرف: ١١- ١٣.

موسی کاظم علیه السلام فرمود: رسول خدا صلی الله علیه و آله ابوذر، سلمان و مقداد را فرا خواند و به آنها فرمود: احکام و شروط اسلام را می دانید؟ گفتند: آنچه خدا و رسولش به ما آموخته اند می دانیم. پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: به خدا قسم این احکام و شروط بیش از آن است که شمرده شود. مرا بر خودتان گواه بگیرید. همین بس که خدا گواه است و ملائکه نیز بر شما شاهد هستند. خالصانه شهادت دهید که خدایی جز خدای یگانه نیست. در حیطة قدرتش شریک و مانندی ندارد. گواهی دهید که من رسول خدا هستم و مرا به حق برانگیخت و اینکه قرآن، امامی است از سوی خدا و حکمی عادلانه است و اینکه قبله من به سوی مسجدالحرام قبله شماست و اینکه علی بن ابی طالب علیه السلام جانشین محمد و امیر مؤمنان و مولای آنهاست و اینکه حق او از سوی خدا واجب و طاعتش طاعت خدا و رسول خداست و اینکه امامان از نسل او هستند و اینکه محبت اهل بیت بر هر مرد و زن مومنی واجب است. و از دیگر احکام اسلام اقامه نماز در وقتش، بیرون کشیدن زکات از موارد آن و اختصاص دادن زکات به اهلش، اعطای خمس توسط هر یک از افراد جامعه به ولی امر مسلمین و امیر آنان و بعد از او به فرزندانش - سادات - و هر کس توانست تنها مقدار اندکی از مال را بپردازد آن را باید به فقرای از فرزندان اهل بیت علیهم السلام - سادات - بدهد و اگر نتوانست - آنان

را نیافت - به شیعه آنان بدهد که مردم به آنان کمک نمی‌کنند و در این زمینه فقط خدا و حقی که من بر گردن آنان دارم را اراده نماید، و برقراری عدالت در میان مردم، تقسیم عادلانه، سخن حق گفتن، فتوا دادن درباره کتاب خدا بر اساس رفتار امیرالمؤمنین علیه السلام، فتوا دادن احکام بر اساس کتاب خدا و احکام آن، اطعام دادن به فقیر با وجود نیازمند بودن خود، حج خانه خدا، جهاد در راه خدا، روزه در ماه رمضان، غسل جنابت، وضوی کامل یعنی شستن صورت و دست‌ها از آرنج تا سر انگشتان و مسح جلوی سر و روی پاها تا برآمدگی پشت پا. بدانید مسح کشیدن بر کفش، مقنعه و عمامه صحیح نیست. و محبت اهل بیت به خاطر خدا و محبت شیعیان او و دشمنی با دشمنان آنها و دشمنی با کسانی که با دشمنان اهل بیت دوستی می‌کنند و دشمنی با آنها باید به خاطر خدا و برای او باشد. از دیگر شروط ایمان، ایمان به قضا و قدر چه خیر باشد و چه شر، چه شیرین باشد و چه تلخ. از دیگر شروط: حلال قرآن را حلال و حرام آن را حرام شمردید، به احکام آن عمل کنید و آیات متشابه را به اهلش ارجاع دهید. هر کس با نیاموختن از من و نشنیدن از من نسبت به علمی از قرآن آگاهی نداشت پس به علی بن ابی طالب علیه السلام مراجعه کند زیرا او نیز همانند من ظاهر و باطن و محکم و متشابه آیات قرآن را می‌داند. او در راه تأویل آیات قرآن پیکار

می کند همان گونه که من در راه تنزیل آن جنگیدم. و دوستی با اولیای خدا محمد و نسل او ائمه اطهار و دوستی کردن با کسی که آنها را دوست می دارد و از آنها پیروی می کند و دشمنی با کسانی که با آنها دشمنی می کند مانند دشمنی شیطان رانده شده، و بیزاری جستن از کسانی که با آن دشمنان دوستی می کند و از آنها تبعیت می نماید، و پایداری در راه امام نیز از شروط اسلام است. بدانید که من کسی را بر علی علیه السلام مقدم نمی دارم و هر کس که خود را بر او پیش بیاورد ظالم است و بیعت بعد از من با غیر او ضلالت و بیهوده و گمراهی است یعنی اولی و دومی و سومی و وای بر چهارمی، وای بر او و وای بر او و وای بر پدرش و وای بر کسان پیش از او و وای بر آن دو و یاران آن دو. خدا آن دو را نبخشاید. اینها شروط اسلام است و شروط باقی مانده زیاد است. آنها گفتند: شنیدم، اطاعت کردیم، پذیرفتیم، تصدیق نمودیم و ما به آن شروط اقرار می کنیم. ما برای خود تو را گواه می گیریم که او را بپذیریم تا اینکه بر تو وارد شویم. به خفاء و آشکار آنها ایمان آوردیم. و بر آنها که امام و هدایت گر و سرپرست ما هستند راضی شدیم. پیامبر فرمود: من بر شما گواه هستم. سپس فرمود: بله. و شهادت دهید که بهشت حق است و تا زمانی که در آن وارد نشده ام بر مردمان دیگر

حرام است. آنها گفتند: بله تصدیق می کنیم. پیامبر فرمود: شهادت دهید که آتش دوزخ حق است و تا زمانی که دشمنان اهل بیت و کسانی که برای آنها جنگ و دشمنی را به پا کرده اند در آن وارد نشده اند بر کافران حرام است. کسانی که اهل بیت را لعن و نفرین می کنند و با آنها به دشمنی و پیکار می پردازند مانند کسی که به من لعن بفرستد یا با من دشمنی و پیکار کند و آنها در آتش دوزخ جای دارند.

آنان گفتند: ما شهادت دادیم و به آن اقرار کردیم. پیامبر فرمود: و گواهی می دهید که علی علیه السلام صاحب حوض من (حوض کوثر) و حامی آن و تقسیم کننده آتش است، می گوید: آن برای توست او را بگیر که مذمت شده است، و این برای من است پس به او نزدیک مشو، پس سالم نجات می یابد؟ گفتند: ما بر آن شهادت دادیم و به او ایمان آوردیم. پیامبر فرمود: و من بر آن گواهم.

«۳» شهادت اصحاب به دوستی و برادری و ولایت علی علیه السلام

لی، الأمالی للصدوق أبی عن علی بن إبراهیم عن جعفر بن سلیمه عن إبراهیم بن محمد الثقفی عن عبید الله بن موسی العبیدی عن مهلهل العبیدی عن کریره بن صالح الهجری عن أبی ذر جندب بن جنادة رضی الله عنه قال: سمعت رسول الله صلی الله علیه و آله یقول لعلی کلمات ثلاث (ثلاثاً) لأن تكون لی واحداً منهن أحب إلي من الدنيا و ما فیها سمعته یقول اللهم أعنه و استعن به اللهم انصره و انتصر به فإنه عندک و أخو رسولک ثم قال أبو ذر رحمته الله علیه أشهد لعلی بالولاء و الإخاء

وَالْوَصِيَّةِ قَالَ كَرِيزَةُ بْنُ صَالِحٍ وَكَانَ يَشْهَدُ لَهُ بِمِثْلِ ذَلِكَ سَلْمَانُ الْفَارِسِيُّ وَالْمِقْدَادُ وَعَمَّارٌ وَجَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيُّ وَأَبُو
الْهَيْثَمِ بْنُ التَّيْهَانِ وَخَزِيمَةُ بْنُ ثَابِتٍ ذُو الشَّهَادَتَيْنِ وَأَبُو أَيُّوبَ صَاحِبُ مَنْزِلِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَهَاشِمُ بْنُ عَثْبَةَ
الْمِرْقَالُ كُلُّهُمْ مِنْ أَفْضَلِ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ (۱).

امالی صدوق: ابوذر، جنذب بن جناده، رضی الله عنه نقل کرد که از رسول خدا صلی الله علیه و آله شنیدم که فرمود: برای
علی علیه السلام سه جمله است که هر یک از آن سه جمله نزد من از دنیا و آنچه که در آن است دوست داشتنی تر است. از
ایشان شنیدم که می فرمود: خدایا او را یاری کن و از او یاری بخواه. خدایا او را پیروز گردان و با او پیروز شو. او بنده تو و
برادر پیامبر توست. سپس ابوذر رحمه الله گفت: به دوستی، برادری و ولایت علی علیه السلام شهادت می دهم. کریزه بن
صالح گفت: سلمان فارسی، مقداد، عمار، جابر بن عبدالله انصاری، ابوالهیثم بن تیهان، خزیمه بن ثابت ملقب به ذوالشهادتین،
ابوایوب صاحب خانه رسول خدا و هاشم بن عتبہ بن ابی وقاص ملقب به مرقال که همگی از بزرگ ترین صحابه رسول خدا
بودند مانند ابوذر برای علی علیه السلام شهادت دادند.

«۱۰» امر خداوند به رسول خدا صلی الله علیه و آله بر دوستی مقداد

ب، قرب الإسناد السنديُّ بنُ مُحَمَّدٍ عَنْ صَيْفُوَانَ الْجَمَّالِ قَالَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ إِنَّ
اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى أَمَرَنِي بِحُبِّ أَرْبَعَةٍ قَالُوا مَنْ هُمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ

ص: ۱۰

عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ مِنْهُمْ ثُمَّ سَيَّكَتَ ثُمَّ قَالَ إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ تَعَالَى أَمَرَنِي بِحُبِّ أَرْبَعَةٍ قَالُوا مَنْ هُمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ وَالْمِقْدَادُ بْنُ الْأَسْوَدِ وَأَبُو ذَرٍّ الْغِفَارِيُّ وَسَلْمَانَ الْفَارِسِيُّ (١).

قرب الإسناد: امام صادق عليه السلام فرمود: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: خداوند تبارک و تعالی مرا به محبت چهار شخص امر کرد. گفتند: ای رسول الله آنها چه کسانی هستند؟ پیامبر فرمود: علی بن ابی طالب یکی از آنهاست. سپس سکوت کردند. بار دیگر فرمود: خداوند تبارک و تعالی مرا به محبت چهار شخص امر نمود. گفتند: ای رسول الله! آنها چه کسانی هستند؟ فرمود: علی بن ابی طالب، مقداد بن أسود، ابوذر غفاری و سلمان فارسی.

«١١» وفاداری مقداد بر عمل به آیه مودت

ب، قرب الإسناد هارون عن ابن صدقه عن جعفر عن آباءه عليهم السلام أنه لما نزلت هذه الآية على رسول الله صلى الله عليه و آله قل لا أسئلكم عليه أجراً إلا المودة في القربى (٢) قام رسول الله صلى الله عليه و آله فقال أيها الناس إن الله تبارك و تعالی قد فرض لي عليكم فريضة فهل أنتم مؤدوه قال فلم يجبه أحد منهم فأنصبر فقلما كان من الغد قام فيهم فقال مثل ذلك ثم قام فيهم فقال مثل ذلك في اليوم الثالث فلم يتكلم أحد فقال يا أيها الناس إنه ليس من ذهب و لا فضة و لا مطعم و لا مشرب قالوا فألقه إذن قال إن الله تبارك و تعالی أنزل على قل لا أسئلكم عليه أجراً إلا المودة في القربى فقالوا أما هذه فنعم فقال أبو عبد الله الله فوالله ما وفي بها إلا سبعة

ص: ١١

١- قرب الإسناد: ٢٧.

٢- الشوری: ٢٣.

نَفَرَ سَيْلَمَانُ وَ أَبُو ذَرٍّ وَ عَمَّارٌ وَ الْمُقَدَّادُ بْنُ الْأَسْوَدِ الْكِنْدِيُّ وَ جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيُّ وَ مَوْلَى لِرَسُولِ اللَّهِ يُقَالُ لَهُ الثَّبِيتُ وَ زَيْدُ
بْنِ أَرْقَمٍ (۱).

قرب الإسناد: امام جعفر صادق عليه السلام فرمود: وقتی این آیه بر پیامبر نازل شد «قُلْ لَّا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي
الْقُرْبَى» - شوری / ۲۳ -

{بگو: به ازای آن [رسالت] پاداشی از شما خواستار نیستم مگر دوستی درباره خویشاوندان} حضرت در مقابل مردم ایستاد و
فرمود: ای مردم! خدا بر عهده شما چیزی را برای من (به عنوان اجر رسالت) قرار داده و واجب کرده آیا حاضرید آن را ادا
کنید و بپردازید؟ گفت: هیچ کس از میان آنها پاسخی نداد. پیامبر هم منصرف شد و رفت. روز بعد هم این مسأله تکرار شد.
ولی باز پیامبر از کسی جوابی نشنید. روز سوم هم همین طور تا این که پیامبر فرمود: ای مردم! این چیزی که از شما خواسته
شده (به عنوان اجر من) طلا و نقره یا خوردنی و آشامیدنی نیست. گفتند: پس بفرمایید آن چیست؟ پیامبر فرمود: خدای
تبارک و تعالی این آیه را بر من نازل کرده است. «قُلْ لَّا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى» گفتند: اگر این است حاضریم
ادا کنیم. در ادامه امام صادق علیه السلام فرمود: به خدا قسم کسی به این وعده وفا نکرد جز هفت نفر: سلمان، ابوذری، عمار،
مقداد بن اسود کنندی، جابر بن عبدالله انصاری و یک غلام آزاد شده پیامبر معروف به ثبیت و زید بن ارقم.

ختص، الإختصاص جَعْفَرُ بْنُ الْحُسَيْنِ عَنِ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَمِيرِيِّ عَنِ أَبِيهِ

ص: ۱۲

عَنْ هَارُونَ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ اللَّيْثِيِّ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ آبَائِهِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ مِثْلَهُ (۱).

الاختصاص: نظیر این حدیث را روایت کرده است.

«۱۴» آیات ۲ تا ۴ از سوره انفال در شأن حضرت مقداد

فس، تفسیر القمی: إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَّتْ قُلُوبُهُمْ إِلَىٰ قَوْلِهِ لَهُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَمَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ (۲) فَإِنَّهَا نَزَلَتْ فِي أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

وَأَبِي ذَرٍّ وَ سَلْمَانَ وَ الْمُقَدَّادِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ (۳).

تفسیر علی بن ابراهیم: «إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَّتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ * الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ * أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَهُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَمَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ»

- انفال / ۲-۴ -

مؤمنان همان کسانی اند که چون خدا یاد شود دل هایشان بترسد و چون آیات او بر آنان خوانده شود بر ایمانشان بیفزاید و بر پروردگار خود توکل می کنند. آنها همان کسانی هستند که نماز را به پا می دارند و از آنچه به ایشان روزی داده ایم انفاق می کنند. آنان هستند که حقا مؤمنند و برای آنان نزد پروردگارشان درجات و آمرزش و روزی نیکو خواهد بود. { این آیه در مورد امیرالمؤمنین علیه السلام، ابوذر، سلمان و مقداد نازل شده است.

«۱۷» آیه ۱۰۷ سوره کهف در شأن حضرت مقداد

فس، تفسیر القمی جَعْفَرُ بْنُ أَحْمَدَ (۴) عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُوسَىٰ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي حَمْرَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِهِ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا قَالِ هَٰذِهِ نَزَلَتْ فِي أَبِي ذَرٍّ وَ الْمُقَدَّادِ وَ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ وَ عَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ جَعَلَ اللَّهُ لَهُمْ جَنَّاتٍ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا مَأْوَىٰ

ص: ۱۳

۱- الاختصاص: ۶۳.

۲- الأنفال: ۲-۴.

۳- تفسیر القمی: ۲۳۶.

۴- فی المصدر: محمد بن أحمد.

تفسیر علی بن ابراهیم: امام صادق علیه السلام در مورد آیه «إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا» - . کهف / ۱۰۷ -

{بی گمان کسانی که ایمان آورده و کارهای شایسته کرده اند باغ های فردوس جایگاه پذیرایی آنان است} فرمود: این آیه در مورد ابوذری، مقداد، سلمان فارسی و عمار یاسر نازل شده است که خداوند برای آنها باغ های فردوس را جایگاه پذیرایی آنها قرار داده است: نزلاً: یعنی منزل و مأوی. - ادامه روایت.

«۱۸» امر خداوند به رسول خدا صلی الله علیه و آله بر دوستی مقداد

ل، الخصال عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُوسَى عَنْ شَرِيكِ عَنْ أَبِي رَبِيعَةَ الْإِيَادِيِّ عَنْ ابْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ قَالَ: إِنْ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ أَمَرَنِي بِحُبِّ أَرْبَعَةٍ، فَقُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ مَنْ هُمْ؟ سَمِعْتُمْ لَنَا، فَقَالَ: عَلِيٌّ مِنْهُمْ، وَسَلْمَانُ وَأَبُوذَرٍّ وَالْمَقْدَادُ، أَمَرَنِي بِحُبِّهِمْ، وَأَخْبَرَنِي أَنَّهُ يَحِبُّهُمْ (۲).

الخصال: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: به راستی که خداوند مرا به محبت چهار نفر امر نمود. گفتیم: ای رسول خدا آنها چه کسانی هستند؟ آنها را برای ما نام ببر. پس فرمود: علی که یکی از آنهاست و سلمان، ابوذری و مقداد. مرا به محبت آنها سفارش کرد و به من خبر داد که خداوند نیز آنها را دوست دارد.

«۱۹» امر خداوند به رسول خدا صلی الله علیه و آله بر دوستی مقداد

ل، الخصال الْأَشْثَانِيُّ عَنْ جَدِّهِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ نَصِيرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ شَرِيكِ عَنْ أَبِي رَبِيعَةَ الْإِيَادِيِّ عَنْ ابْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ

ص: ۱۴

۱- تفسیر القمّی: ۴۰۷ فی: ای مأوی. و الآیه فی الکهف: ۱۰۷.

۲- الخصال ۱: ۱۲۱.

حَيْلٌ أَمَرَنِي بِحُبِّ أَرْبَعَةٍ مِنْ أَصْحَابِي وَ أَخْبَرَنِي أَنَّهُ يُحِبُّهُمْ قُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ فَمَنْ هُمْ فَكَلَّمْنَا نَحْبُ أَنْ نَكُونَ مِنْهُمْ فَقَالَ أَلَا إِنَّ عَلِيًّا مِنْهُمْ ثُمَّ سَكَتَ ثُمَّ قَالَ أَلَا إِنَّ عَلِيًّا مِنْهُمْ وَ أَبُو ذَرٍّ وَ سَلْمَانَ الْفَارِسِيَّ وَ الْمُقَدَّادَ بْنَ الْأَسْوَدِ الْكِنْدِيَّ (١).

جا، المجالس للمفيد المرزبانی عن أحمد بن محمد بن عيسى المكي عن عبد الله بن أحمد بن حنبل عن أبيه عن الحسين بن الحسين عن شريك مثله (٢).

الخصال: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: به راستی که خداوند عزوجل مرا به دوستی چهار نفر از اصحاب امر کرده است و به من خبر داد که خداوند (نیز) آنها را دوست دارد. گفتم: ای رسول خدا! آنها کیستند؟ هر یک از ما دوست داریم جزء آنان باشیم. پیامبر فرمود: آگاه باشید علی از آنهاست. سپس سکوت کرد. سپس فرمود: آگاه باشید علی از آنهاست. دوباره سکوت کرد. آن گاه فرمود: به راستی علی از آنهاست و سه نفر دیگر ابوذر و سلمان فارسی و مقداد بن اسود کندي هستند.

مجالس مفید: نظیر این حدیث را روایت کرده است.

«٢٠» امر خداوند به رسول خدا صلی الله علیه و آله بر دوستی مقداد

أَقُولُ وَ رَوَى ابْنُ عَبَّادٍ فِي الْأَسْتِيعَابِ عَنْ سُلَيْمَانَ وَ عَبْدِ اللَّهِ ابْنَيْ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى أَمَرَنِي بِحُبِّ أَرْبَعَةٍ مِنْ أَصْحَابِي وَ أَخْبَرَنِي أَنَّهُ يُحِبُّهُمْ فَقِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَنْ هُمْ قَالَ عَلِيٌّ وَ سَلْمَانُ وَ أَبُو ذَرٍّ (٣).

مؤلف: ابن عبدالبر در الاستيعاب از سليمان و عبدالله پسران بریده نقل کرده است که گفتند: پدرمان برای ما این حدیث

ص: ١٥

١- الخصال ١: ١٢١.

٢- مجالس المفید: ٧٣.

٣- الاستيعاب ٢: ٥٦.

را روایت کرد که رسول الله فرمود: به راستی خداوند مرا به صحبت چهار نفر از اصحابم امر کرد و به من خبر داد که آنها را دوست دارد. پس کسی از پیامبر پرسید: یا رسول الله آنها چه کسانی هستند؟ فرمود: علی، مقداد، سلمان و ابوذر.

«۲۲» بهشت مشتاق دیدار مقداد

ل، الخصال مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ سَالِمٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ الرَّازِيِّ عَنِ أَبِيهِ عَنِ الرَّضَا عَنِ آبَائِهِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ عَنِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ الْجَنَّةُ تَشْتَاقُ إِلَيْكَ يَا عَلِيُّ وَإِلَى عَمَارٍ وَسِلْمَانَ وَ أَبِي ذَرٍّ وَ الْمِقْدَادِ (۱).

الخصال: امام رضا علیه السلام از امیرالمؤمنین نقل کرد که فرمود: پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: ای علی! بهشت مشتاق دیدار تو، عمار، سلمان، ابوذر و مقداد است.

«۲۴» دوست داشتن مقداد واجب است (امام صادق علیه السلام)

ل، الخصال فِي خَيْرِ الْأَعْمَشِ عَنِ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: الْوَلَايَةُ لِلْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ لَمْ يُعَيِّرُوا وَ لَمْ يُبَدِّلُوا بَعْدَ نَبِيِّهِمْ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَاجِبَةٌ مِثْلَ سِلْمَانَ الْفَارِسِيِّ وَ أَبِي ذَرٍّ الْغِفَارِيِّ وَ الْمِقْدَادِ بْنِ الْأَسْوَدِ الْكِنْدِيِّ وَ عَمَارِ بْنِ يَاسِرٍ وَ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيِّ وَ حُرَيْثِ بْنِ الْيَمَانِ وَ أَبِي الْهَيْثَمِ بْنِ التَّيْهَانِ وَ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ وَ أَبِي أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيِّ وَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الصَّامِتِ وَ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ وَ خَزِيمَةَ بْنَ ثَابِتِ ذِي الشَّهَادَتَيْنِ وَ أَبُو (۲) (أَبِي سَعِيدٍ) الْخُدْرِيِّ وَ مَنْ نَحَا نَحْوَهُمْ وَ فَعَلَ مِثْلَ فِعْلِهِمْ (۳).

الخصال: امام صادق علیه السلام فرمود: دوست داشتن مؤمنینی که سنت خدا و رسول خدا را تغییر نداده‌اند واجب است. کسانی مثل سلمان فارسی، ابوذر غفاری، مقداد بن اسود کندی، عمار بن یاسر، جابر بن

ص: ۱۶

۱- الخصال ۱: ۱۴۵.

۲- الصحيح كما في المصدر: و ابی سعید.

۳- عیون أخبار الرضا: ۲۶۹.

عبدالله انصاری، حذیفه بن یمان، ابی الهیثم بن تیهان، سهل بن حنیف، ابو ایوب انصاری، عبدالله بن صامت، عبادہ بن صامت، خزیمه بن ثابت که لقب ذی الشهادتین داشت، ابی سعید خدری و همه کسانی که به راه آنها بروند و مثل آنان رفتار کنند.

«۲۵» دوست داشتن مقداد واجب است (امام رضا علیه السلام)

ن، عیون أخبار الرضا علیه السلام فیما کتب الرضا علیه السلام للمؤمنین من شرائع الدین مثله.

عیون أخبار الرضا: امام رضا علیه السلام در مکتوبی که در مورد شرایع دین برای مأمون نوشته است حدیثی شبیه به این حدیث آورده است.

«۲۶» زمین به خاطر هفت نفر خلق شده است یکی از آنها مقداد است

ل، الخصال مُحَمَّدُ بْنُ عُمَيْرِ الْبَغْدَادِيِّ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ عَزِيدِ الْكَرِيمِ عَنْ عَبْدِ بْنِ صُهَيْبٍ عَنْ عَيْسَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْعَمَرِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنْ عَلِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: خُلِقَتِ الْأَرْضُ لِسَبْعَةٍ (۱) بِهِمْ يُرْزَقُونَ وَ بِهِمْ يُمَطَّرُونَ وَ بِهِمْ يُنْصَرُونَ أَبُو ذَرٍّ وَ سَلْمَانَ وَ الْمُقَمَّادَ وَ عَمَّارَ وَ حُرَيْثَ وَ عَزِيدَ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ عَلِيُّ وَ أَنَا إِمَامُهُمْ وَ هُمُ الَّذِينَ شَهِدُوا الصَّلَاةَ عَلَيَّ فَاطَمَهُ عَلَيْهَا السَّلَامُ.

قال الصدوق رضي الله عنه معنى قوله خلقت الأرض لسبعة نفر ليس يعنى من ابتدائها إلى انتهائها و إنما يعنى بذلك أن الفائده فى الأرض قدرت فى ذلك الوقت لمن شهد الصلاة على فاطمه عليها السلام و هذا خلق تقدير لا خلق تكوين (۲).

الخصال: على عليه السلام فرمود: زمین به خاطر هفت نفر خلق شده است. مردم به برکت آنها روزی داده می شوند. به برکت آنها باران دریافت می کنند و به برکت آنها مورد نصرت و عنایت خداوند قرار می گیرند. آنان ابوذر غفاری، سلمان، مقداد، عمار، حذیفه و عبدالله بن مسعود هستند. على عليه

ص: ۱۷

۱- لانهم اكمل من فى الأرض فى عصرهم، فبقاء الأرض فى زمانهم يكون لاجلهم.

۲- الخصال ۲: ۱۲.

السلام فرمود: و من امام آنان هستم. این گروه کسانی هستند که بر فاطمه سلام الله عليها نماز گزارند.

شیخ صدوق در توضیح این حدیث می نویسد: منظور این نیست که خلقت زمین از اول پیدایش تا آخر آن به خاطر این گروه بوده است. بلکه منظور این است که خیر و برکت زمین در آن وقت به خاطر افرادی بوده که برای نماز خواندن بر حضرت زهرا علیهما السلام حضور یافته بودند و این «خلق تقدیری» است نه «خلق تکوینی».

«۲۷» امر خداوند به رسول خدا صلی الله علیه و آله بر دوستی مقداد

ن، عیون أخبار الرضا علیه السلام بِالْأَسَانِيدِ الثَّلَاثَةِ عَنِ الرِّضَا عَنْ آبَائِهِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ إِنَّ اللَّهَ أَمَرَنِي بِحُبِّ أَرْبَعَةٍ عَلِيٍّ وَ سَلْمَانَ وَ أَبِي ذَرٍّ وَ الْمُقَدَّادِ بْنِ الْأَسْوَدِ (۱).

صح: عنه عليه السلام مثله (۲).

عیون أخبار الرضا: امام رضا علیه السلام فرمود: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: به راستی که خداوند مرا به محبت چهار نفر امر نمود: علی، سلمان، ابوذر و مقداد بن أسود.

صحیفه الرضا علیه السلام: نظیر این حدیث نقل شده است.

«۳۲» مقداد از پیشگامان نخستین از مهاجران و انصار

فس، تفسیر القمی وَ السَّابِقُونَ الْأَوْلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَ الْأَنْصَارِ (۳) وَ هُمُ النَّبَاءُ وَ أَبُو ذَرٍّ وَ الْمُقَدَّادُ وَ سَلْمَانُ وَ عَمَّارٌ وَ مَنْ آمَنَ وَ صَدَّقَ وَ ثَبَّتَ عَلَيَّ وَ لِيَايَةِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ (۴).

تفسیر علی بن ابراهیم: «وَالسَّابِقُونَ الْأَوْلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ» - توبه / ۱۰۰ -

{و پیشگامان نخستین از مهاجران و انصار} آنها بزرگانی چون ابوذر، مقداد، سلمان و عمار هستند و هر کس که ایمان بیاورد و ولایت امیرالمؤمنین را تصدیق کند و بر آن ثابت قدم باشد.

«۳۴» سلمان و مقداد دو برادرند

م، تفسیر الإمام علیه السلام

ص: ۱۸

۱- عیون أخبار الرضا: ۲۰۰.

۲- صحیفه الرضا: ۳۱.

۳- التوبه: ۱۰۱.

ج، الاحتجاج بِالْإِسْنَادِ إِلَى أَبِي مُحَمَّدٍ الْعَسْكَرِيِّ قَالَ: قَالَ سَلْمَانُ لِعَبِيدِ اللَّهِ بْنِ صُورِيَا عِنْدَ مَا قَالَ جَبْرَيْلُ عَدُوْنَا مِنْ بَيْنِ الْمَلَائِكَةِ إِنِّي أَشْهَدُ أَنَّ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لَجَبْرَيْلَ فَإِنَّهُ عَدُوٌّ لِمِيكَائِيلَ وَإِنَّهُمَا جَمِيعًا عَدُوَانِ لِمَنْ عَادَاهُمَا سَلْمَانُ لِمَنْ سَأَلَهُمَا فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى عِنْدَ ذَلِكَ مُوَافِقًا لِقَوْلِ سَلْمَانَ رَحِمَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ قُلْ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لَجَبْرَيْلَ فِي مَظَاهِرَتِهِ لِأَوْلِيَاءِ اللَّهِ عَلَى أَعْدَائِهِ وَنُزُولِهِ بِفَضَائِلِ عَلِيٍّ وَعَلَى اللَّهِ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ فَإِنَّهُ نَزَلَهُ فَإِنَّ جَبْرَيْلَ نَزَلَ هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى قَلْبِكَ بِإِذْنِ اللَّهِ وَ أَمْرِهِ (١) مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنْ سَائِرِ كُتُبِ اللَّهِ وَ هُدًى مِنَ الضَّلَالَةِ وَ بُشْرَى لِلْمُؤْمِنِينَ بِبُتُوهِ مُحَمَّدٍ وَ وَلايِهِ عَلِيٍّ وَ مَنْ بَعْدَهُ مِنَ الْأَيْمَةِ بِأَنْهُمْ أَوْلِيَاءُ اللَّهِ حَقًّا إِذَا مَاتُوا عَلَى مَوَالِيهِمْ لِمُحَمَّدٍ وَ عَلِيٍّ وَ آلِهِمَا الطَّيِّبِينَ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله يَا سَلْمَانُ إِنَّ اللَّهَ صَدَّقَ قَيْلِكَ (٢) وَ وَفَّقَ رَأْيَكَ فَإِنَّ جَبْرَيْلَ عَزَمَ اللَّهُ يَقُولُ يَا مُحَمَّدُ سَلْمَانُ وَ الْمُقَدَّادُ أَخْرَوَانِ مُتَصَافِيَانِ فِي وَدَادِكَ وَ وَدَادِ عَلِيٍّ أَخِيكَ وَ وَصِيَّتِكَ وَ وَصِيَّتِكَ وَ هُمَا فِي أَصْحَابِكَ كَجَبْرَيْلَ وَ مِيكَائِيلَ فِي الْمَلَائِكَةِ عَدُوَانِ (٣) لِمَنْ أَبْغَضَ أَحَدَهُمَا وَ لِيَانِ لِمَنْ وَ الْاَهُمَا وَ الْاِي مُحَمَّدًا وَ عَلِيًّا عَدُوَانِ لِمَنْ عَادَى مُحَمَّدًا وَ عَلِيًّا وَ أَوْلِيَاءَهُمَا وَ لَوْ أَحَبَّ أَهْلُ الْأَرْضِ سَلْمَانَ وَ الْمُقَدَّادَ كَمَا تُحِبُّهُمَا مَلَائِكَةُ السَّمَاوَاتِ وَ الْحُجُبِ وَ الْكُرْسِيِّ وَ الْعَرْشِ لِمَحْضِ وَدَادِهِمَا لِمُحَمَّدٍ وَ عَلِيٍّ وَ مَوَالِيهِمَا لِأَوْلِيَائِهِمَا وَ مُعَادَاتِهِمَا لِأَعْدَائِهِمَا لَمَا عَزَبَ اللَّهُ تَعَالَى أَحَدًا مِنْهُمْ بِعَذَابِ الْبَتَّةِ (٤).

تفسير امام حسن عسکری، الاحتجاج: از ابو محمد عسکری منقول است که فرمود: چون عبدالله بن صوریا گفت: از میان ملائکه جبرئیل دشمن ماست، سلمان گفت: گواهی می دهم که

ص: ١٩

١- بامر خ ل.

٢- قولک خ ل.

٣- عدوان ای: سلمان و المقداد، أحدهما، أي: جبرئیل و میکائیل، و العکس بعید. منه.

٤- تفسير العسکری ١٨٥ و ١٨٦، الاحتجاج: ٢٣ راجعه، و الآیه فی البقره: ٩٧.

هر کس دشمن جبرئیل است پس دشمن میکائیل است و هر دو آنها دشمنند با کسی که با آنها دشمنی کند و دوستند با کسی که آنها را دوست بدارد. پس حق تعالی مطابق با سخن سلمان رحمه الله این دو آیه را فرستاد: «قُلْ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِجِبْرِيلَ فَإِنَّهُ نَزَّلَهُ عَلَى قَلْبِكَ بِإِذْنِ اللَّهِ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَهُدًى وَبُشْرَى لِلْمُؤْمِنِينَ» - بقره / ۹۷ -

{بگو: «کسی که دشمن جبرئیل است [در واقع دشمن خداست] چرا که او به فرمان خدا، قرآن را بر قلبت نازل کرده است در حالی که مؤید (کتاب های آسمانی) پیش از آن و هدایت و بشارتی برای مؤمنان است. (بداند که) خدا یقیناً دشمن کافران است.»} «قُلْ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِجِبْرِيلَ» جبرئیل دوستان خدا را علیه دشمنان خدا یاری رسانده و فضایل علی بن ابی طالب علیه السلام را که ولی خداست از جانب خدا فرو فرستاده است. «فَإِنَّهُ نَزَّلَهُ» به راستی که جبرئیل این قرآن را نازل کرد «عَلَى قَلْبِكَ بِإِذْنِ اللَّهِ» بر قلب تو به امر و اجازه خداوند «مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ» تصدیق کننده سایر کتاب های الهی «وَهُدًى» هدایت کننده به راه راست «وَبُشْرَى لِلْمُؤْمِنِينَ» بشارت دهنده است برای کسانی که به پیغمبری محمد صلی الله علیه و آله و ولایت علی علیه السلام و امامان بعد از او ایمان آورده اند. اگر آنها بر دوستی محمد صلی الله علیه و آله و علی علیه السلام و اهل بیت عصمت و طهارت بمیرند به حق و راستی دوستان خدایند. پس پیامبر فرمود: ای سلمان! به درستی که خداوند گفتار تو را

تصدیق کرد و نظر تو را تأیید نمود. و به درستی که جبرئیل از جانب خداوند متعال به من خبر می دهد که ای محمد! سلمان و مقداد دو برادرند که در محبت تو و مودت علی برادر و وصی و برگزیده تو خالص اند. و این دو نفر در میان اصحاب تو مانند جبرئیل و میکائیل در میان ملائکه اند. سلمان و مقداد دشمن کسی هستند که با یکی از ایشان دشمن باشد و دوست کسی هستند که با ایشان دوست باشد و محمد صلی الله علیه و آله و علی علیه السلام را دوست دارند و با کسی که دشمن محمد و علی باشد و یا با دشمنان ایشان دوستی کند دشمن اند. اگر اهل زمین سلمان و مقداد را همانند ملائکه آسمانها و حجابها و کرسی و عرش به خاطر دوستی خالصانه شان با محمد صلی الله علیه و آله و علی علیه السلام و دوست داشتن دوستان محمد و دشمنی آنها با دشمنان محمد دوست داشته باشند هر آینه خدای متعال احدی از آنها را هرگز به هیچ گونه عذابی دچار نخواهد کرد.

«۳۵» علی علیه السلام فرمود تنها چهار کس به من جواب دادند: سلمان، عمار، مقداد و ابوذر.

ج، الإحتجاج عن إسماعيل بن موسى عن أبيه موسى بن جعفر عن آبائه عليهم السلام في حديث طويل ذكر فيه أمير المؤمنين عليه السلام العذر في تزكك قتال من تقدم عليه قال فلما توفي رسول الله صلى الله عليه وآله اشتعلت بدفنه و الفراغ من شأنه ثم آليت يميناً أني لا أرتدي إلا للصلاة و جمع القرآن (۱) ففعلت ثم أخذت بيد فاطمة و ابنتي الحسن و الحسين ثم درت على أهل بدر و أهل السابغة فنادت بهم حتى و

ص: ۲۱

۱- فی المصدر: حتی اجمع القرآن.

دَعَوْتُهُمْ إِلَى نُصْرَتِي فَمَا أَجَابَنِي مِنْهُمْ إِلَّا أَرْبَعَةٌ رَهْطِ سَلْمَانَ وَ عَمَّارٌ وَ الْمِقْدَادُ وَ أَبُو ذَرٍّ (۱).

الاحتجاج: امام موسی بن جعفر علیه السلام نقل کرد که امیرالمؤمنین علیه السلام در حدیثی طولانی به خاطر رها کردن جنگ با کسانی که از او پیش افتادند عذر آورد و فرمود: چون رسول خدا از دنیا رفت به امر غسل و تدوین رسول خدا پرداختم. سپس سوگند خوردم که جز به نماز و جمع قرآن نپردازم و چون از آن فارغ شدم دست فاطمه و حسن و حسین علیهم السلام را گرفتم و به خانه های همه اهل بدر و آنهایی که در دین پیشگام بودند رفتم و آنها را به حق خود قسم دادم و از آنها طلب یاری نمودم و از میان آنها تنها چهار کس به من جواب دادند: سلمان، عمار، مقداد و ابوذر.

«۳۶» نماز خواندن مقداد بر بدن رسول خدا صلی الله علیه و آله

ج، الإحتجاج فی روایه سُلَیْمِ بْنِ قَیْسِ الْهَلَالِيِّ عَنِ سَلْمَانَ قَالَ: لَمَّا فَرَعَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ مِنْ تَغْسِيلِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله وَ تَكْفِينِهِ أَدْخَلَنِي وَ أَدْخَلَ أَبَا ذَرٍّ وَ الْمِقْدَادَ وَ فَاطِمَةَ وَ حَسِينَ وَ حُسَيْنًا عَلَيْهِمُ السَّلَامُ فَتَقَدَّمَ وَ صَفَفْنَا خَلْفَهُ وَ صَلَّى عَلَيَّ وَ عَائِشَةَ فِي الْحُجْرَةِ لَا نَعْلَمُ قَدْ أَخَذَ جَبْرَيْلُ بِبَصِيرِهَا ثُمَّ قَالَ سَلْمَانُ بَعْدَ ذِكْرِ بَيْعِهِ أَبِي بَكْرٍ وَ مَا جَرَى فِيهَا فَلَمَّا كَانَ اللَّيْلُ حَمَلَ عَلَيَّ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامُ عَلَى حِمَارٍ وَ أَخَذَ بِيَدِ ابْنَتَيْهِ حَسَنِ وَ حُسَيْنِ (۲) فَلَمَّ يَدَعُ أَحَدًا مِنْ أَهْلِ بَدْرٍ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَ لَا مِنْ الْأَنْصَارِ إِلَّا أَنَا فِي مَنْزِلِهِ وَ ذَكَرَهُ حَقُّهُ وَ دَعَاهُ إِلَى نُصْرَتِهِ فَمَا اسْتَجَابَ لَهُ مِنْ جَمِيعِهِمْ إِلَّا أَرْبَعَةٌ

ص: ۲۲

۱- الاحتجاج: ۱۰۱.

۲- فی المصدر: الحسن و الحسين.

وَ عَشْرُونَ (۱) رَجُلًا فَأَمَرَهُمْ أَنْ يُصْبِحُوا بُكْرَةً مُحَلِّقِينَ رُءُوسَهُمْ مَعَ سِلَاحِهِمْ قَدْ بَايَعُوهُ عَلَى الْمَوْتِ فَأَصْبَحَ وَ لَمْ يُؤَافِهِ مِنْهُمْ أَحَدٌ غَيْرُ
أَرْبَعَةٍ قُلْتُ لِسَلِمَانَ مِنَ الْأَرْبَعَةِ قَالَ أَنَا وَ أَبُو ذَرٍّ وَ الْمُقَدَّادُ وَ الزُّبَيْرُ بْنُ الْعَوَّامِ ثُمَّ أَتَاهُمْ مِنَ اللَّيْلِ (۲) فَنَاشَدَهُمْ فَقَالُوا نَصَبِيحَكَ بُكْرَةً
فَمَا مِنْهُمْ أَحَدٌ وَفِي غَيْرِنَا ثُمَّ لَيْلَةَ الثَّلَاثَةِ فَمَا وَفَى غَيْرِنَا فَلَمَّا رَأَى عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ غَدْرَهُمْ وَ قَلَّهَ وَفَائِهِمْ لَزِمَ بَيْتَهُ وَ أَقْبَلَ عَلَى الْقُرْآنِ
يُؤَلِّفُهُ وَ يَجْمَعُهُ الْخَبَرَ (۳).

الاحتجاج: سليم بن قيس هلالی از سلمان نقل کرد که گفت: چون امیرالمؤمنین علیه السلام از غسل دادن و کفن کردن رسول
خدا فارغ شد من، ابوزر، مقداد، فاطمه، حسن و حسین علیهم السلام را داخل گردانید. او خود جلو ایستاد و ما در عقب او
صف بستیم و بر آن حضرت نماز خواندیم. و عایشه در اتاق بود و نمی دانست؛ زیرا جبرئیل چشم های او را گرفته بود تا ما را
نبیند. سلمان بعد از بیعت ابوبکر و ماجرای آن گفت: چون شب فرا رسید علی علیه السلام فاطمه سلام الله علیها را بر استری
سوار کرد و دست دو پسرش حسن و حسین را گرفت و به در خانه اهل بدر رفت و کسی از اهل بدر از مهاجرین و انصار نبود
که علی علیه السلام به منزل او نرود و حقش را به او یادآور نشود و از او طلب یاری نکند. از میان همه آنها تنها بیست و چهار
نفر با امام بیعت کردند. علی علیه السلام به ایشان امر کرد که چون بامداد شود سرهای خود را بتراشند و اسلحه خود را
بردارند. پس با او

ص: ۲۳

۱- فی المصدر: و أربعون رجلا. و فیه، معهم سلاحهم و قد.

۲- فی المصدر: من اللیل الثانی.

۳- الاحتجاج: ۵۲ و ۵۳. و فیه: فما و فی أحد غیرنا.

بیعت بستند که تا کشته نشوند دست از یاری او بر ندارند. چون روز شد تنها چهار نفر از آنها به بیعت خود وفا کردند. به سلمان گفتم: آن چهار کس چه کسانی بودند؟ گفت: من، ابوذر، مقداد و زبیر بن عوام. سپس شب دوم دوباره علی علیه السلام نزد آنها آمد و آنها را سوگند داد. آنها گفتند: صبح زود نزد تو می آییم و کسی غیر از ما نیامد. و علی علیه السلام شب سوم نیز چنین کرد و چون روز شد غیر از ما کسی نیامد. زمانی که علی علیه السلام خیانت و بی وفایی آنها را دید در خانه اش نشست و به تألیف و جمع قرآن پرداخت. ادامه روایت.

«۳۷» با علی علیه السلام تنها سلمان، ابوذر، مقداد و زبیر باقی ماندند

ج، الإحتجاج سُلَيْمٌ بْنُ قَيْسٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ أَنَّهُ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْعَبَّاسِ فِيمَا اخْتَجَّ عَلَى مُعَاوِيَةَ قَدْ بَقِيَ مَعَ صَاحِبِنَا الَّذِي هُوَ مِنْ نَبِيِّنَا بِمَنْزِلِهِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ سَلْمَانَ وَ أَبُو ذَرٍّ وَ مَقْدَادًا وَ الزُّبَيْرَ ثُمَّ رَجَعَ الزُّبَيْرُ وَ ثَبَّتَ هَؤُلَاءِ الثَّلَاثَةَ حَتَّى لَقُوا اللَّهَ الْخَيْرَ (۱).

الاحتجاج: عبدالله بن عباس در احتجاج با معاویه گفت: با صاحب ما که نسبتش با پیامبر مانند نسبت هارون به موسی بود تنها سلمان، ابوذر، مقداد و زبیر باقی ماند. آن گاه زبیر نیز بازگشت و تنها این سه نفر ثابت قدم ماندند تا اینکه به دعوت حق لبیک گفتند. ادامه خبر.

«۳۹» شیعه امیرالمؤمنین فقط حسن، حسین، سلمان، ابوذر، مقداد، عمار و محمد بن ابی بکر بودند

ج، الإحتجاج بِالْإِسْنَادِ إِلَى أَبِي مُحَمَّدٍ الْعَسِي كَرِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: قَدِمَ جَمَاعَةٌ فَاسْتَأْذَنُوا عَلَيَّ الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ وَ قَالُوا نَحْنُ مِنْ شِيعَةِ عَلِيِّ فَمَنْعَهُمْ أَيَّامًا ثُمَّ لَمَّا دَخَلُوا قَالَ لَهُمْ وَيْحَكُمْ إِنَّمَا شِيعَةُ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ

ص: ۲۴

۱- الاحتجاج. ۱۵۵ فيه: و المقداد و فيه: مع امامهم حتى لقوا الله.

الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ وَ سَلْمَانُ وَ أَبُو ذَرٍّ وَ الْمُقَدَّادُ وَ عَمَّارٌ وَ مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الَّذِي لَمْ يُخَالِفُوا شَيْئًا مِنْ أَوْامِرِهِ (۱).

الاحتجاج: امام حسن عسکری علیه السلام فرمود: گروهی به در خانه امام رضا علیه السلام آمدند و گفتند: ما از شیعه امیرالمؤمنین هستیم. پس چند روز آنها را منع نمود و رخصت ورود به آنها نداد. آن گاه که وارد شدند به آنها فرمود: شیعه امیرالمؤمنین فقط حسن، حسین، سلمان، ابوذری، مقداد، عمّار و محمد بن ابی بکر بودند که با او امر حضرت امیرالمؤمنین هیچ مخالفتی نکردند.

أقول: سیاتی الخیر بتمامه فی باب صفات الشیعه.

مؤلف: این حدیث به طور کامل در باب صفات شیعه خواهد آمد.

«۴۳» بهشت مشتاق مقداد است

شف، کشف الیقین أَحْمَدُ بْنُ مَرْدَوَيْهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ الْحَيَّاطِ عَنِ الْخَضِرِ بْنِ أَبِيانٍ عَنْ أَبِي هَيْدِيَةَ إِبْرَاهِيمَ (۲) عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ الْجَنَّةُ مُشْتَاقَةٌ إِلَى أَرْبَعَةٍ مِنْ أُمَّتِي فَهَبْتُ أَنْ أَسْأَلَهُ مَنْ هُمْ فَأَتَيْتُ أَبَا بَكْرٍ فَقُلْتُ لَهُ إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ قَالَ إِنَّ الْجَنَّةَ تَشْتَاقُ (۳) إِلَى أَرْبَعَةٍ مِنْ أُمَّتِي فَاسْأَلُهُ مَنْ هُمْ فَقَالَ أَحَافُ أَنْ لَا أَكُونَ مِنْهُمْ فَيُعَيِّرَنِي بِهِ بَنُو تَيْمٍ فَأَتَيْتُ عُمَرَ فَقُلْتُ لَهُ مِثْلَ ذَلِكَ فَقَالَ أَحَافُ أَنْ لَا أَكُونَ مِنْهُمْ فَيُعَيِّرَنِي بِهِ بَنُو أُمَيَّةَ فَأَتَيْتُ عَلِيًّا وَ هُوَ فِي نَاصِحٍ لَهُ فَقُلْتُ إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ قَالَ إِنَّ الْجَنَّةَ مُشْتَاقَةٌ إِلَى أَرْبَعَةٍ مِنْ أُمَّتِي فَاسْأَلُهُ مَنْ هُمْ فَقَالَ وَ اللَّهُ لَأَسْأَلَنَّهُ فَإِنْ كُنْتُ مِنْهُمْ لَأَحْمَدَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ

ص: ۲۵

۱- الاحتجاج: ۲۳۴.

۲- هكذا في الكتاب و مصدره و الصحيح: هدبه بالباء الموحده.

۳- في المصدر: مشتاقه.

وَإِنْ لَمْ أَكُنْ مِنْهُمْ لَأَسْأَلَنَّ اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ وَأَوْدُهُمْ فَجَاءَ وَجِئْتُ مَعَهُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَدَخَلْنَا عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَرَأَسُهُ فِي حَجَرٍ دَحِيهِ الْكَلْبِيُّ فَلَمَّا رَأَاهُ دَحِيَهُ قَامَ إِلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَيْهِ وَقَالَ خُذْ بِرَأْسِ ابْنِ عَمِّكَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ فَأَنْتَ أَحَقُّ بِهِ فَاسْتَيْقِظَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَرَأَسُهُ فِي حَجَرٍ عَلَيَّ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ لَهُ يَا أَبَا الْحَسَنِ مَا جِئْتَنَا إِلَّا فِي حَاجَةٍ قَالَ يَا أَبَتِي (١) وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ دَخَلْتُ وَرَأْسِيكَ فِي حَجَرٍ دَحِيهِ الْكَلْبِيُّ فَصَامَ إِلَيَّ وَسَلَّمَ عَلَيَّ وَقَالَ خُذْ بِرَأْسِ ابْنِ عَمِّكَ إِلَيْكَ فَأَنْتَ أَحَقُّ بِهِ مِنِّي يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَهَلْ عَرَفْتَهُ فَقَالَ هُوَ دَحِيهُ الْكَلْبِيُّ فَقَالَ لَهُ ذَاكَ جَبْرِئِيلُ فَقَالَ لَهُ يَا أَبَتِي وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ أَغْلَمَنِي أَنْسُ أَنْتَ قُلْتَ إِنَّ الْجَنَّةَ مُشْتَقَاةٌ إِلَى أَرْبَعَةٍ مِنْ أُمَّتِي فَمَنْ هُمْ فَأَوْمِئًا إِلَيْهِ بِيَدِهِ فَقَالَ أَنْتَ وَاللَّهِ أَوْلَهُمْ أَنْتَ وَاللَّهِ أَوْلَهُمْ ثَلَاثًا فَقَالَ لَهُ يَا أَبَتِي وَأُمِّي فَمَنْ الثَّلَاثَةُ فَقَالَ لَهُ الْمُقْدَادُ وَسَلْمَانُ وَأَبُو ذَرٍّ (٢).

كشف اليقين: انس بن مالك نقل کرد که رسول خدا فرمود: بهشت به چهار کس از امت من مشتاق است. ترسیدم که سؤال کنم ایشان کیستند. پس به نزد ابوبکر رفتم و گفتم: پیامبر فرمود: بهشت به چهار کس از امت من مشتاق است. تو از پیامبر سؤال کن که ایشان کیستند؟ ابوبکر گفت: می ترسم که من از ایشان نباشم و بنی تمیم مرا سرزنش کنند. پس نزد عمر رفتم و

ص: ٢٦

١- فی المصدر: بابی انت و امی.

٢- اليقين فی إمره أمير المؤمنين: ١٧ و ١٨.

از او خواستم که از پیامبر سؤال کند. عمر گفت: می ترسم که از ایشان نباشم و بنو عدی مرا سرزنش کنند. پس به نزد عثمان رفتم و گفتم: تو از پیامبر سؤال کن. او نیز گفت: می ترسم که از ایشان نباشم و بنو امیه مرا سرزنش کنند. پس به خدمت حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام رفتم و آن حضرت در باغ خود آب می کشید. گفتم: رسول خدا فرمود: بهشت به چهار کس از امت من مشتاق است. از پیامبر سؤال کن که آنها چه کسانی هستند. علی علیه السلام فرمود: به خدا سوگند که سؤال می کنم. اگر از ایشان باشم خدا را حمد خواهم کرد و اگر از ایشان نباشم از خدا می خواهم که مرا در زمره آنها قرار دهد و آنها را دوست خواهم داشت. پس علی علیه السلام روانه شد و من نیز به همراه ایشان رفتم. و چون به خدمت رسول خدا رسیدیم سر مبارک آن حضرت در دامن دحیه الکلبی بود. چون دحیه علی علیه السلام را دید برخاست و بر او سلام کرد و گفت: ای امیرالمؤمنین! سر پسر عمویت را بگیر که تو از من سزاوارتری. چون رسول خدا بیدار شد و سر خود را در دامن علی دید گفت: ای ابوالحسن! تو حتما برای خواسته ای نزد ما آمده ای. علی گفت: پدر و مادرم فدای تو ای رسول الله. چون وارد شدم سر تو را در دامن دحیه کلبی دیدم. او برخاست و به من سلام کرد و گفت: ای امیرالمؤمنین! سر پسر عمویت را بگیر که تو به او از من سزاوارتری.

رسول خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمود: آیا او را شناختی؟ علی فرمود: او دحیه کلبی بود. رسول خدا فرمود: او جبرئیل بود. علی علیه السلام گفت: پدر و مادرم فدای تو باد ای رسول الله. انس به من خبر داد شما فرموده اید بهشت به چهار کس از امت من مشتاق است. آنها چه کسانی هستند؟ پیامبر با دست خود به علی علیه السلام اشاره کرد و فرمود: به خدا قسم تو اول ایشانی، به خدا قسم تو اول ایشانی، به خدا قسم تو اول ایشانی. علی علیه السلام به پیامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمود: پدر و مادرم فدای تو باد. آن سه نفر دیگر کیستند؟ رسول خدا فرمود: مقداد، سلمان و ابوذر.

«۴۴» ابوذر، سلمان و مقداد هیچ شکی در آنها داخل نشده

سر، السرائر مَوْسَى بْنِ بَكْرٍ عَنِ الْمُفْضَلِ قَالَ: عَرَضْتُ عَلَى أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَصْحَابَ الرَّدِّهِ فَكُلُّ مَا سَمَّيْتُ إِنْسَانًا قَالَ اعْزُبْ حَتَّى قُلْتُ حُذَيْفَةَ قَالَ اعْزُبْ قُلْتُ ابْنَ مَسْعُودٍ قَالَ اعْزُبْ ثُمَّ قَالَ إِنَّ كُنْتَ إِنَّمَا تُرِيدُ الَّذِينَ لَمْ يَدْخُلْهُمْ شَيْءٌ فَعَلَيْكَ بِهِؤُلَاءِ الثَّلَاثَةِ أَبُو ذَرٍّ وَ سَلْمَانَ وَ الْمِقْدَادُ (۱).

السرائر: مفضل گوید: بر امام صادق علیه السلام نام جماعتی را که بعد از پیامبر مرتد شدند - اصحاب رده - عرضه کردم. پس هر کس را که نام می بردم می فرمود: دور شو و نام آنها را نیاور. تا آن که نام حذیفه را گفتم، فرمود: دور شو و نام آنها را نیاور و نام ابن مسعود را گفتم، فرمود: دور شو و نام آنها را نیاور. سپس فرمود: اگر کسانی را می خواهی که هیچ شکی در آنها داخل نشده باشد این سه نفر هستند:

ص: ۲۸

بیان

اعزب أى ابعد و لا تذكره فإنه ليس كذلك قال الجوهرى عزب عنى فلان يعزب و يعزب أى بعد و غاب.

اعزب یعنی دور شو و نام آنها را نیاور. او از زمره آنها نیست. جوهری گفته است: عزب عنى فلان يعزب و يعزب یعنی دور و پنهان شد.

«۴۵» بعد از رسول خدا صلی الله علیه و آله تنها مقداد، ابوذر و سلمان فارسی مرتد نشدند

شی، تفسیر العیاشی حنان بن سدید عن ابیه عن ابی جعفر علیه السلام قال: کان الناس أهل ردّه بعد النبى صلی الله علیه و آله إلا ثلاثة فقلت و من الثلاثة قال المقداد و أبو ذر و سلمان الفارسی ثم عرف أناس بعد یسیر فقال هؤلاء الذین دارت علیهم الریح و أبوا أن یبایعوا حتی جاءوا بأمیر المؤمنین علیه السلام مکرهاً فبایع و ذلك قول الله و ما محمد إلا رسول قد خلت من قبله الرسل أفان مات أو قتل انقلبتم علی أعقابکم و من ینقلب علی عقیبه فلن یضر الله شیئاً و سیجزی الله الشاکرین (۱).

تفسیر العیاشی: حنان بن سدید از امام محمد باقر علیه السلام نقل کرد که فرمود: چون رسول خدا از دنیا رفت مردم همه مرتد شدند جز سه نفر. گفتیم: آن سه نفر چه کسانی هستند؟ فرمود: مقداد، ابوذر و سلمان فارسی. سپس بعد از مدتی گروه اندکی متوجه شدند. پس فرمود: اینها بودند که آسیاب بر آنان چرخید (رکن یاران امیر مؤمنان بودند) و از بیعت امتناع کردند تا وقتی که امیرالمؤمنین علیه السلام را به اجبار آوردند، پس بیعت کرد و این سخن خداوند متعال است: «وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ

ص: ۲۹

عَلَى عَقَبِيهِ فَلَنْ يَضُرَّ اللَّهَ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ» - آل عمران / ۱۴۴ - {و محمد جز فرستاده ای که پیش از او [هم] پیامبرانی [آمده و] گذشتند نیست. آیا اگر او بمیرد یا کشته شود از عقیده خود بر می گردید؟ و هر کس از عقیده خود بازگردد هرگز هیچ زبانی به خدا نمی رساند و به زودی خداوند سپاسگزاران را پاداش می دهد.}

«۴۶» همه مردم مرتد شدند جز چهار نفر: علی، مقداد، سلمان و ابوذر

شی، تفسیر العیاشی الفَضِيلُ بْنُ يَسَارٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ لَمَّا قُبِضَ صَارَ النَّاسُ كُلُّهُمْ أَهْلَ جَاهِلِيَّةٍ إِلَّا أَرْبَعَةً عَلِيٌّ وَ الْمِقْدَادُ وَ سَلْمَانُ وَ أَبُو ذَرٍّ فَقُلْتُ فَعَمَّا رَفَقَالَ إِنْ كُنْتُ تُرِيدُ الَّذِينَ لَمْ يَدْخُلْهُمْ شَيْءٌ فَهَؤُلَاءِ الثَّلَاثَةُ (۱).

تفسیر العیاشی: فضیل بن یسار از امام محمد باقر علیه السلام نقل کرد که فرمود: چون رسول خدا از دنیا رحلت نمود همه مردم مرتد شدند جز چهار نفر: علی، مقداد، سلمان و ابوذر. گفتم: عمار چه شد؟ حضرت فرمود: اگر کسانی را می خواهی که هیچ شکی در آنها وارد نشده باشد تنها این سه نفرند.

«۴۷» خداوند به پیامبر وحی فرموده است که چهار نفر را دوست بدارد: علی، ابوذر، سلمان و مقداد.

شی، تفسیر العیاشی عَنْ أَبِي جَمِيلَةَ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِهِ عَنْ أَحَدِهِمَا عَلَيْهِمَا السَّلَامُ قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ قَالَ: قَالَ: إِنَّ اللَّهَ أَوْحَى إِلَيَّ أَنْ أَحِبَّ أَرْبَعَةً عَلِيًّا وَ أَبُو ذَرٍّ وَ سَلْمَانَ وَ الْمِقْدَادَ فَقُلْتُ أَلَا فَمَا كَانَ مِنْ كَثْرَةِ النَّاسِ أَمَا كَانَ أَحَدٌ يَعْرِفُ هَذَا الْأَمْرَ فَقَالَ بَلَى ثَلَاثَةٌ قُلْتُ هَذِهِ الْآيَاتُ الَّتِي أَنْزَلْتَ إِنَّمَا وَرَّيْتُمْ اللَّهَ وَ رَسُولَهُ وَ الَّذِينَ آمَنُوا وَ قَوْلُهُ أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُولَ وَ أُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ أَمَا كَانَ أَحَدٌ

ص: ۳۰

يَسْأَلُ فِيمَ نَزَلَتْ فَقَالَ مِنْ تَمَّ أَتَاهُمْ لَمْ يَكُونُوا (۱) يَسْأَلُونَ.

تفسیر العیاشی: ابی جمیلہ از یکی از آن دو امام نقل کرد کہ پیامبر فرمود: خداوند بہ من وحی فرمودہ است کہ چہار نفر را دوست بدارم: علی، ابوذر، سلمان و مقداد. گفتم: آیا از بین این ہمہ مردم کسی این موضوع (ولایت) را نمی دانست؟ فرمود: آری این سہ نفر می دانستند. گفتم: این آیاتی کہ نازل شدہ است: «إِنَّمَا وَثِّقْتُكُمْ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا» - مائدہ / ۵۵ - {ولی شما تنها خدا و پیامبر اوست و کسانی کہ ایمان آورده اند} و «أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ» - نساء / ۵۹ - {خدا را اطاعت کنید و پیامبر و اولیای امر خود را نیز اطاعت کنید} آیا کسی نبود بپرسد این آیه در مورد چہ کسی نازل شدہ است؟ فرمود: از زمانی کہ برای ایشان آمد نپرسیدہ اند .

«۵۲» مقداد در درجہ ہشتم ایمان

ضہ، روضہ الواعظین قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يَا عَلِيُّ إِنَّ الْجَنَّةَ تَشْتَاقُ إِلَيْكَ وَإِلَى عَمَّارٍ وَسَلْمَانَ وَ أَبِي ذَرٍّ وَ الْمِقْدَادِ.

وَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ الْإِيمَانُ عَشْرُ دَرَجَاتٍ فَالْمِقْدَادُ فِي الثَّامِنَةِ وَ أَبُو ذَرٍّ فِي التَّاسِعَةِ وَ سَلْمَانُ فِي الْعَاشِرَةِ.

وَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَأَيْتُ سَلْمَانَ الْفَارِسِيَّ رَحِمَهُ اللَّهُ فِي مَنَامِي فَقُلْتُ لَهُ سَلْمَانَ فَقَالَ سَلْمَانَ فَقُلْتُ أَلَسْتَ مَوْلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَسَالَ بَلَى وَ إِذَا عَلَيْهِ تَاجٌ مِنْ يَاقُوتٍ وَ عَلَيْهِ حُلِيٌّ وَ حُلٌّ فَقُلْتُ يَا سَلْمَانَ هَذِهِ مَنْرَلَةٌ حَسْبُنَا أَعْطَاكَهَا اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ فَقَالَ نَعَمْ فَقُلْتُ فَمَاذَا رَأَيْتَ فِي الْجَنَّةِ أَفْضَلَ بَعْدَ الْإِيمَانِ بِاللَّهِ وَ رَسُولِهِ فَقَالَ

ص: ۳۱

۱- تفسیر العیاشی ۱: ۳۲۸ و الآیہ الأولى فی المائدہ: ۵۸ و الثانیہ فی النساء: ۵۹.

لَيْسَ فِي الْجَنَّةِ بَعْدَ الْإِيمَانِ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ شَيْءٌ هُوَ أَفْضَلُ مِنْ حُبِّ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ وَالْإِقْتِدَاءُ بِهِ.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ إِنَّ الْجَنَّةَ لَأَشْوَقُ إِلَى سَيِّلِمَانَ مِنْ سَيِّلِمَانَ إِلَى الْجَنَّةِ وَإِنَّ الْجَنَّةَ لَأَعْشَقُ لِسَيِّلِمَانَ مِنْ سَيِّلِمَانَ (١) لِلْجَنَّةِ.

قَالَ الْبَاقِرُ عَلَيْهِ السَّلَامُ حَيَاءُ الْمُهَاجِرُونَ وَالْأَنْصَارُ وَغَيْرُهُمْ بَعِيدٌ ذَلِكَ إِلَى عَلِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالُوا لَهُ أَنْتَ وَاللَّهُ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ وَأَنْتَ وَاللَّهُ أَحَقُّ النَّاسِ وَأَوْلَاهُمْ بِالنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ هَلُمَّ يَدَكَ بُيَاغِكَ فَوَاللَّهِ لَنَمُوتَنَّ قُدَّامَكَ فَقَالَ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِنَّ كُنْتُمْ صَادِقِينَ فَأَعِدُوا عَلِيَّ غَدًا مُحَلِّقِينَ فَحَلَقَ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَحَلَقَ سَيِّلِمَانُ وَحَلَقَ مَقْدَادٌ وَحَلَقَ أَبُو ذَرٍّ وَ لَمْ يَخْلُقْ غَيْرُهُمْ ثُمَّ انْصَبُوا رَفُوءًا مَرَّةً أُخْرَى بَعِيدٌ ذَلِكَ فَقَالُوا لَهُ أَنْتَ وَاللَّهُ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ وَأَنْتَ أَحَقُّ النَّاسِ وَأَوْلَاهُمْ بِالنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ هَلُمَّ يَدَكَ بُيَاغِكَ وَحَلَفُوا فَقَالَ إِنَّ كُنْتُمْ صَادِقِينَ فَأَعِدُوا عَلِيَّ مُحَلِّقِينَ فَمَا حَلَقَ إِلَّا هَؤُلَاءِ الثَّلَاثَةُ قُلْتُ فَمَا كَانَ مِنْهُمْ عَمَّارٌ قَالَ لَا قُلْتُ فَعَمَّارٌ مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَقَالَ إِنَّ عَمَّارًا قَدْ قَاتَلَ مَعَ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ.

قَالَ أَبُو الْحَسَنِ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا كَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ نَادَى مُنَادٍ أَيْنَ حَوَارِيُّ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَسُولِ اللَّهِ الَّذِينَ لَمْ يَنْفُضُوا الْعَهْدَ وَ مَضُوا عَلَيْهِ فَيَقُومُ سَلْمَانُ وَالْمَقْدَادُ وَ أَبُو ذَرٍّ ثُمَّ يَنَادِي أَيْنَ حَوَارِيُّ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ وَصِيَّ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَيَقُومُ عَمْرُو بْنُ الْحَمِقِ الْخَزَاعِيُّ وَ مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ وَ مَيْمَنُ بْنُ يَحْيَى التَّمَّارُ مَوْلَى بَنِي أَسَدٍ وَ

ص: ٣٢

١- في المصدر: الى الجنة.

وَقِيلَ لِأَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَا تَقُولُ فِي عَمَّارٍ قَالَ رَحِمَ اللَّهُ عَمَّارًا ثَلَاثًا قَاتَلَ مَعَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَ قُتِلَ شَهِيدًا قَالَ الرَّاوي فَقُلْتُ فِي نَفْسِي مَا يَكُونُ مُنْزَلَهُ أَعْظَمَ مِنْ هَذِهِ الْمُنْزَلَةِ فَالْتَفَتَ إِلَيَّ وَ قَالَ لَعَلَّكَ تَقُولُ مِثْلَ الثَّلَاثَةِ هَيْهَاتَ هَيْهَاتَ قَالَ قُلْتُ وَ مَا عَلِمُهُ أَنَّهُ يُقْتَلُ فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ (١) قَالَ إِنَّهُ لَمَّا رَأَى الْحَرْبَ لَمَّا يَزْدَادُ إِلَّا شِدَّةً وَ الْقَتِيلَ لَا يَزَادُ إِلَّا كَثْرَةً تَرَكَ الصَّفَّ وَ جَاءَ إِلَى أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ هُوَ هُوَ قَالَ ارْجِعْ إِلَى صَفِّكَ فَقَالَ لَهُ ذَلِكَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ كُلَّ ذَلِكَ يَقُولُ ارْجِعْ إِلَى صَفِّكَ فَلَمَّا كَانَ فِي الثَّلَاثَةِ قَالَ لَهُ نَعَمْ فَوَجَعَ إِلَى صَفِّهِ وَ هُوَ يَقُولُ

الْيَوْمَ أَلْقَى الْأَجْبَةَ مُحَمَّدًا وَ حِزْبَهُ

وَ رَوَى أَنَّهُ أَتَى عَمَّارًا يَوْمَئِذٍ بِلَبَنِ فَضَحِكَ ثُمَّ قَالَ قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ آخِرُ شَرَابٍ تَشْرَبُهُ مِنَ الدُّنْيَا مَذْقَهُ مِنْ لَبَنِ.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ إِنَّ الْجَنَّةَ تَشْتَاتُقُ (٢) إِلَى ثَلَاثَةِ قَالٍ عَلَيَّ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَمَنْ هُوَ لَاءِ الثَّلَاثَةِ قَالَ أَنْتَ مِنْهُمْ وَ أَنْتَ أَوْلَهُمْ وَ سَلِمَانُ الْفَارِسِيُّ فَإِنَّهُ قَلِيلُ الْكِبَرِ وَ هُوَ لَكَ نَاصِحٌ فَاتَّخِذْهُ لِنَفْسِكَ وَ عَمَّارُ بْنُ يَاسِرٍ يَشْهَدُ مَعَكَ مَشَاهِدَ غَيْرِ وَاحِدِهِ لَيْسَ مِنْهَا إِلَّا وَ هُوَ كَثِيرٌ خَيْرُهُ ضَيْئُ نُورِهِ (٣) عَظِيمٌ أَجْرُهُ.

قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَا مِنْ أَهْلِ بَيْتٍ إِلَّا وَ مِنْهُمْ نَجِيبٌ وَ أَنْجَبُ النَّجَبَاءِ مِنْ أَهْلِ بَيْتِ سَوْءٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ حُذِّيفَةُ بْنُ الْيَمَانِ مِنْ أَصْفِيَاءِ الرَّحْمَنِ وَ أَبْصِيرُكُمْ بِالْحَلَمَالِ وَ الْحَرَامِ وَ عَمَّارُ بْنُ يَاسِرٍ مِنَ السَّابِقِينَ وَ الْمُقَدَّادُ بْنُ الْأَسْوَدِ مِنَ

١- في المصدر: في ذلك الموضع و اليوم.

٢- في المصدر: لمشتاقه.

٣- في المصدر: مضى ء نوره.

الْمُجْتَهِدِينَ وَ لِكُلِّ شَيْءٍ فَارِسٌ وَ فَارِسُ الْقُرْآنِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبَّاسٍ.

وَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ مَا أَظَلَّتِ الْخَضِرَاءُ وَ لَا أَقَلَّتِ الْغُبْرَاءُ ذَا لَهَجِهِ (۱) أَصِيدَقَ مِنْ أَبِي ذَرٍّ يَعِيشُ وَخَدَهُ وَ يَمُوتُ وَخَدَهُ وَ يُبْعَثُ وَخَدَهُ وَ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ وَخَدَهُ.

وَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ مَنْ أَرَادَ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى زُهْدِ عَيْسَى ابْنِ مَرْيَمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَلْيَنْظُرْ إِلَى أَبِي ذَرٍّ (۲).

روضه الواعظین: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: ای علی بهشت به تو، عمار، سلمان، ابوذر و مقداد مشتاق است.

و امام صادق علیه السلام فرمود: ایمان ده درجه دارد: مقداد در درجه هشتم و ابوذر در درجه نهم و سلمان در درجه دهم آن است.

ابن عباس گفت: سلمان فارسی رحمه الله را در خواب دیدم. به او گفتم: سلمان هستی؟ او گفت: بله سلمان هستم. گفتم: تو برده آزاد شده پیامبر نیستی؟ گفت: بله. ناگهان تاجی از یاقوت که با زیورآلات تزئین شده بود بر سرش دیدم. گفتم: ای سلمان! این جایگاه نیکویی است که خداوند عزوجل به تو عطا کرده است؟ گفت: بله. به او گفتم: در بهشت بعد از ایمان به خدا و رسولش چه چیز بهتر است؟ سلمان گفت: در بهشت بعد از ایمان به خدا و رسولش چیزی بهتر از محبت علی بن ابی طالب علیه السلام و پیروی از او نیست. رسول خدا فرمود: اشتیاق بهشت به سلمان بیشتر از اشتیاق سلمان به بهشت است و عشق بهشت به سلمان از عشق سلمان به بهشت بیشتر است.

امام محمد باقر علیه السلام فرمود: مهاجرین و

ص: ۳۴

۱- فی المصدر: علی ذی لهجه.

۲- روضه الواعظین: ۲۴۰-۲۴۶ و فیه: الی زهد ابی ذر.

انصار و دیگران بعد از وفات پیامبر نزد علی علیه السلام آمدند و به او گفتند: به خدا قسم تو امیرالمؤمنین و سزاوارترین مردم به رسول خدا هستی. دستت را بده تا با تو بیعت بنسیم. به خدا سوگند در پیش تو به یقین جان خواهیم داد. علی علیه السلام فرمود: اگر راست می گویند فردا سرهایتان را بتراشید و به نزد من بیایید. پس علی علیه السلام، سلمان، مقداد و ابوذر سرهایشان را تراشیدند و دیگران سرهایشان را تراشیدند و نرفتند. بعد از آن بار دیگر آمدند و به علی علیه السلام گفتند: به خدا سوگند تو امیرالمؤمنین و شایسته ترین مردم به پیامبر هستی. دستت را بده تا با تو بیعت بنم و سوگند خوردند. علی علیه السلام فرمود: اگر راست می گویند فردا صبح سرهایتان را بتراشید و نزد من بیایید. و کسی جز آن سه نفر سرهایشان را تراشیدند. گفتم: عمار از جمله آنها نبود گفت: نه. گفتم: پس عمار اهل آتش است. او گفت: عمار در رکاب علی علیه السلام پیکار کرده است.

موسی بن جعفر علیه السلام فرمود: چون روز قیامت شود منادی ندا کند: حواریین محمد بن عبدالله رسول خدا کجایند که عهد را نشکستند و بر عهد و پیمان او ماندند؟ پس سلمان و مقداد و ابوذر بر می خیزند. سپس ندا دهند. حواریین علی بن ابی طالب و وصی محمد بن عبدالله رسول خدا کجایند؟ پس عمرو بن حمق خزاعی، محمد بن ابی بکر، میثم بن یحیی عمار برده آزاد شده بنی اسد و اویس قرنی بر می خیزند. مردی از امام محمد باقر علیه السلام پرسید

که: در حق عمار چه می گویی؟ ایشان سه مرتبه فرمود: خدا عمار را رحمت کند. در رکاب امیرالمؤمنین جنگید و شهید شد. راوی گفت: پیش خود گفتم چه منزلتی از این بالا-تر می تواند باشد؟ حضرت رو به من کرد و فرمود: گمان می کنی که او مثل آن سه نفر است؟ هیهات، هیهات. راوی گفت: عمار چه می دانست که در آن روز کشته خواهد شد؟ ایشان فرمود: چون در آن روز دید که آتش جنگ (لحظه به لحظه) شعله ورتر می شود و کشتگان زیاد می گردند، پس از صف خود جدا شد و به خدمت امیرالمؤمنین علیه السلام آمد و گفت: ای امیرالمؤمنین! آیا وقت کشته شدن من رسیده است؟ حضرت فرمود: به صف خود بازگرد. او سه مرتبه این سؤال را تکرار کرد و حضرت پاسخ داد: به صف خود برگرد. بار سوم حضرت به او فرمود: بله. پس به صف خود بازگشت در حالی که می گفت: امروز دوستان خود را که محمد و گروه اویند ملاقات می کنم.

روایت شده که عمار آن روز با خود مقداری شیر آورد و خندید و سپس گفت: رسول خدا به من فرمود: آخرین نوشیدنی که تو از این دنیا می نوشی مقداری شیر است.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: بهشت به سه نفر مشتاق است. امیرالمؤمنین علیه السلام پرسید که آنها کیستند؟ پیامبر فرمود: تو از ایشانی و اول ایشانی و دیگری سلمان فارسی است به راستی که او تکبری ندارد و خیرخواه توست پس او را یار خود قرار ده و دیگری عمار بن یاسر است که

با تو در جنگ های بسیاری حاضر خواهد شد و در هیچ جنگی حاضر نخواهد شد مگر آنکه خیر و نور و اجرش بسیار خواهد بود.

امام صادق علیه السلام فرمود: در هر خانه ای به یقین نجیبی هست و نجیب ترین نجیبان از بدترین خاندانها محمد پسر ابوبکر است.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: حدیفه بن یمان از برگزیدگان خداوند بخشاینده و آگاه ترین بندگان به حلال و حرام الهی بود. عمار بن یاسر از سبقت گیرندگان در اسلام و مقداد بن اسود از تلاش گران بود. برای هر امری انسان ماهری هست و فرد ماهر در قرآن عبدالله بن عباس است.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: آسمان سایه نینداخته و زمین بر خود حمل نکرده است کسی را که راستگوتر از ابوذر باشد. او تنها زندگی می کند و تنها می میرد و تنها برانگیخته می شود و تنها وارد بهشت می شود.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: هر کس بخواهد زهد و بی رغبتی عیسی به دنیا را ببیند باید به ابوذر بنگرد.

«۵۶» پاداشی بی منت برای مقداد

فر، تفسیر فرات بن ابراهیم علی بن ابی حمزه الزهری مَعْنَعْنَا عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى «إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ» قَالَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ سِلْمَانُ الْفَارِسِيُّ وَ مَقْدَادُ بْنُ الْأَسْوَدِ وَ عَمَّارٌ وَ أَبُو ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ (۱).

تفسیر فرات بن ابراهیم: امام صادق علیه السلام در مورد این آیه «إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ»

ص: ۳۷

۱- تفسیر فرات: ۲۰۷ فیه: لهم اجر غیر ممنون. قال هو أمير المؤمنين و الآية فی سورة التین: ۶.

{مگر کسانی که گرویده و کارهای شایسته کرده اند که پاداشی بی منت خواهند داشت} فرمود: آن مؤمنان سلمان فارسی، مقداد بن اسود، عمار، ابوذر و امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام هستند که پاداشی بی منت دارند.

«۵۷» زمین به خاطر هفت نفر خلق شده است یکی از آنها مقداد

فر، تفسیر فرات بن ابراهیم عُبَيْدُ بْنُ كَثِيرٍ مَعْنَعًا عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ خُلِقَتِ الْأَرْضُ لِسَبْعَةٍ بِهِمْ يُرَزَقُونَ وَ بِهِمْ يُمَطَّرُونَ وَ بِهِمْ يُنْظَرُونَ (۱) وَ هُمْ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ وَ أَبُو ذَرٍّ وَ عَمَارٌ وَ سَلْمَانُ الْفَارِسِيُّ وَ مَقْدَادُ بْنُ الْأَسْوَدِ وَ حَذِيفَةُ وَ أَنَا إِمَامُهُمُ السَّابِعُ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى وَ أَمَّا نِعْمَةٌ رَبِّكَ فَحَدِّثْ هَؤُلَاءِ الَّذِينَ صَلَّوْا عَلَيَّ فَاطِمَةَ الزَّهْرَاءِ عَلَيْهَا السَّلَامُ (۲).

تفسیر فرات بن ابراهیم: امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود: زمین به خاطر هفت نفر خلق شده است. مردم به برکت آنها روزی داده می شوند و به برکت آنها باران دریافت می کنند و به خاطر آنها به مردم مهلت داده می شود. و آن هفت نفر: عبدالله بن مسعود، ابوذر، عمار، سلمان فارسی، مقداد بن اسود، حذیفه و من امام آنها هفتمین آنها هستیم. خداوند متعال فرمود: «وَ أَمَّا نِعْمَةٌ رَبِّكَ فَحَدِّثْ» - . ضحی / ۱۱ -

{از نعمت پروردگار خویش با مردم سخن گوی} آنها کسانی هستند که بر فاطمه زهراء علیها السلام نماز خواندند.

«۵۸» امر خداوند به محبت ۴ نفر از جمله مقداد

ختص، الإختصاص جَفَرُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ الْمُؤْمِنِ عَنِ ابْنِ الْوَلِيدِ عَنِ الصَّفَّارِ عَنِ ابْنِ عَيْسَى عَنِ ابْنِ أَبِي نَجْرَانَ عَنْ صَيْفِ ثَوَانَ الْجَمَّالِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله إِنَّ اللَّهَ أَمَرَنِي بِحُبِّ أَرْبَعَةٍ قَالُوا

ص: ۳۸

۱- فی المصدر: و بهم ينصرون.

۲- تفسیر فرات: ۲۱۵.

وَمَنْ هُمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ ثُمَّ سَيِّكَتَ ثُمَّ قَالَ إِنَّ اللَّهَ أَمَرَنِي بِحُبِّ أَرْبَعَةٍ قَالُوا وَمَنْ هُمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ وَالمِقْدَادُ بْنُ الْأَسْوَدِ وَ أَبُو ذَرَّ الْغِفَارِيُّ وَ سَلْمَانُ الْفَارِسِيُّ (١).

کتاب اختصاص: امام صادق علیه السلام فرمود: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: خداوند مرا به محبت چهار کس امر نموده است. گفتند: یا رسول الله!

آنها چه کسانی هستند؟ فرمود: علی بن ابی طالب. سپس سکوت کردند. آن گاه فرمود: خداوند مرا به محبت چهار کس امر نموده است. گفتند: ای رسول الله! آنها چه کسانی هستند؟ فرمود: علی بن ابی طالب. دوباره سکوت نمودند. آن گاه فرمود: خداوند مرا به محبت چهار کس امر کرده است. گفتند: آنها چه کسانی هستند؟ فرمود: علی بن ابی طالب، مقداد بن اسود، ابوذر غفاری و سلمان فارسی.

«۵۹» امر خداوند به محبت ۴ نفر از جمله مقداد

ختص، الإختصاص أحمدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ أَبِي الْخَطَّابِ عَنْ وَهَيْبِ بْنِ حَفْصِ عَنْ أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ إِنَّ سَلْمَانَ عَلِمَ الْإِسْمَ الْأَعْظَمَ (٢).

کش، رجال الكشي جبرئيل بن أحمد عن الحسن بن خرزاد عن ابن مهران عن البطائني عن أبي بصير مثله (٣).

کتاب اختصاص: امام صادق علیه السلام فرمود: سلمان به اسم اعظم آگاهی دارد.

رجال کشی: نظیر این حدیث را روایت کرده است.

«۶۰» بهشت مشتاق مقداد است

ختص، الإختصاص أحمدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ إِدْرِيسَ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ مُوسَى عَنْ مُوسَى بْنِ

ص: ۳۹

۱- الاختصاص: ۱۱.

۲- رجال الكشي: ۹.

۳- رجال الكشي: ۹.

جَعْفَرِ الْبَغْدَادِيِّ عَنْ عَمْرِو بْنِ سَعِيدِ الْمَدَائِنِيِّ عَنْ عَيْسَى بْنِ حَمَزَةَ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ الْحَدِيثُ الَّذِي جَاءَ فِي الْمَارْبَعَةِ قَالَ وَ مَا هُوَ قُلْتُ الْأَرْبَعَةَ الَّتِي اشْتَاقْتُ إِلَيْهِمْ الْجَنَّةُ قَالَ نَعَمْ مِنْهُمْ سَلْمَانٌ وَ أَبُو ذَرٍّ وَ الْمُقَدَّادُ وَ عَمَّارٌ قُلْنَا فَأَيُّهُمْ أَفْضَلُ قَالَ سَلْمَانٌ ثُمَّ أَطْرَقَ ثُمَّ قَالَ عَلِمَ سَلْمَانٌ عِلْمًا لَوْ عَلِمَهُ أَبُو ذَرٍّ كَفَرَ (۱).

کتاب اختصاص: عیسی بن حمزه گفت: از امام صادق علیه السلام در مورد حدیثی که برای آن چهار کس آمده است پرسیدم. فرمود: کدام حدیث؟ گفتیم: آن چهار نفر که بهشت به آنها مشتاق است. فرمود: بله آن چهار نفر سلمان، ابوذر، مقداد و عمار هستند. گفتیم: کدام یک برترند؟ فرمود: سلمان. سپس سکوت کردند. آن گاه فرمود: سلمان علمی داشت که اگر ابوذر از آن آگاهی می یافت کافر می شد.

«۶۱» امر خداوند به محبت ۴ نفر از جمله مقداد

اختصاص، الإختصاص مُحَمَّدُ بْنُ الْمُحَسِّنِ عَنْ سَعْدِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عَيْسَى عَنِ ابْنِ أَبِي نَجْرَانَ عَنِ الْمُفَضَّلِ بْنِ صَالِحٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مَرْوَانَ عَنْ رَجُلٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ إِنَّ اللَّهَ أَوْحَى إِلَيَّ أَنْ أُحِبَّ أَرْبَعَةً عَلِيًّا وَ أَبَا ذَرٍّ وَ سَلْمَانَ وَ الْمُقَدَّادَ (۲) مُخْتَصَرًا.

کتاب اختصاص: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: به راستی که خداوند مرا امر نمود که چهار کس را دوست بدارم: علی، ابوذر، سلمان و مقداد.

«۶۳» مقداد از ماست. خدا با هر کس که دشمن او باشد دشمن است

۱۴-۶۳- اختصاص، الإختصاص الصَّدُوقُ عَنْ مِاجِيلَوِيهِ عَنْ عَمِّهِ عَنِ الْبُرْقِيِّ عَنِ ابْنِ أَبِي نَجْرَانَ عَنِ الْعَلَاءِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرِ الْبَاقِرِ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيَّ يَقُولُ سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

ص: ۴۰

۱- الاختصاص: ۱۲ و ۱۳.

۲- الاختصاص: ۱۲ و ۱۳.

عليه و آله عَنْ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله سَلْمَانُ بَحْرُ الْعِلْمِ لَا يُقَدَّرُ عَلَيَّ نَزْحُهُ سَلْمَانُ مَخْصُوصٌ بِالْعِلْمِ الْأَوَّلِ وَ
 الْآخِرِ أَبْغَضَ اللَّهُ مَنْ أَبْغَضَ سَلْمَانَ وَ أَحَبَّ مَنْ أَحَبَّهُ قُلْتُ فَمَا تَقُولُ فِي أَبِي ذَرٍّ قَالَ وَ ذَاكَ مِنَّا أَبْغَضَ اللَّهُ مَنْ أَبْغَضَهُ وَ أَحَبَّ مَنْ
 أَحَبَّهُ قُلْتُ فَمَا تَقُولُ فِي الْمَقْدَادِ قَالَ وَ ذَاكَ مِنَّا أَبْغَضَ اللَّهُ مَنْ أَبْغَضَهُ وَ أَحَبَّ مَنْ أَحَبَّهُ قُلْتُ فَمَا تَقُولُ فِي عَمَارٍ قَالَ وَ ذَاكَ مِنَّا
 أَبْغَضَ اللَّهُ مَنْ أَبْغَضَهُ وَ أَحَبَّ مَنْ أَحَبَّهُ قَالَ جَابِرٌ فَخَرَجْتُ لِأُبَشِّرَهُمْ فَلَمَّا وَلَيْتُ قَالَ إِلَيَّ يَا جَابِرُ إِلَيَّ يَا جَابِرُ وَ أَنْتَ مِنَّا أَبْغَضَ اللَّهُ
 مَنْ أَبْغَضَكَ وَ أَحَبَّ مَنْ أَحَبَّكَ قَالَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَمَا تَقُولُ فِي عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ فَقَالَ ذَاكَ نَفْسِي قُلْتُ فَمَا تَقُولُ فِي
 الْحَسَنِ وَ الْحُسَيْنِ قَالَ هُمَا رُوحِي وَ فَاطِمَةُ أُمُّهُمَا ابْنَتِي يَسُوءُنِي مَا سَاءَهَا وَ يَسُرُّنِي مَا سَرَّهَا أَشْهَدُ اللَّهُ أَنِّي حَزْبٌ لِمَنْ حَارَبَهُمْ سَلَّمَ
 لِمَنْ سَالَمَهُمْ يَا جَابِرُ إِذَا أَرَدْتَ أَنْ تَدْعُو اللَّهَ فَيَسْتَجِيبَ لَكَ فَادْعُهُ بِأَسْمَائِهِمْ فَإِنَّهَا أَحَبُّ الْأَسْمَاءِ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ (١).

کتاب اختصاص: امام محمد باقر علیه السلام فرمود: از جابر بن عبدالله انصاری شنیدم که می گفت: از رسول خدا صلی الله
 علیه و آله در مورد سلمان فارسی سؤال کردم. پیامبر فرمود: سلمان دریای علم است، دریایی که کسی نمی تواند آن را به پایان
 برساند. سلمان به داشتن علم اول و آخر مختص شده است. خدا با هر کس که با او دشمنی کند دشمن است و هر کس که او
 را دوست بدارد خدا نیز او را دوست دارد. گفتم:

ص: ۴۱

در مورد ابوذر چه می‌گویید؟ پیامبر فرمود: او از ماست. خداوند با هر کس که با او دشمنی کند دشمن است و هر کس که او را دوست بدارد خدا نیز دوستدار اوست. گفتم: در مورد مقداد چه می‌گویید؟ فرمود: او از ماست. خدا با هر کس که دشمن او باشد دشمن است و هر کس او را دوست بدارد خدا نیز دوستدار اوست. گفتم: در مورد عمار چه می‌گویید؟ فرمود: او از ماست. خدا با هر کس که دشمن او باشد دشمن است و هر کس او را دوست بدارد خدا نیز دوستدار اوست. جابر گفت: از خدمت پیامبر بیرون آمدم تا به آنها آنچه را که پیامبر گفته بود بشارت دهم. چون پشت کردم پیامبر مرا طلبید و فرمود که: ای جابر! نزد من بیا نزد من بیا. چون رفتم فرمود: تو نیز از مایی. خدا با کسی که با تو دشمنی کند دشمن است و کسی که تو را دوست دارد خدا نیز دوستدار اوست. گفتم: ای رسول الله! در حق علی بن ابی طالب علیه السلام چه می‌گویید؟ پیامبر فرمود: او جان من است. گفتم: در حق حسن و حسین چه می‌گویید؟ پیامبر فرمود: ایشان روح من هستند و فاطمه مادر ایشان دختر من است. هر چه او را بیازارد مایه آزار من و هر چه او را شاد کند مایه شادی من است. خدا را گواه می‌گیرم که من با هر کس که با آنها بجنگد می‌جنگم و با هر کس که با ایشان در صلح باشد من نیز در صلح هستم. ای جابر هر گاه

بخواهی که خدا را فرا بخوانی و دعایت را مستجاب کند پس خدا را به نام ایشان بخوان که محبوب ترین نام ها نزد خداوند عزوجل است.

«۶۶» سوره محمد آیه ۳ در مورد ابوذر، سلمان، مقداد و عمار که عهد و پیمان را نشکستند نازل شده است

فس، تفسیر القمی قَالَ عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ نَزَلَتْ فِي أَبِي ذَرٍّ وَسِلْمَانَ وَمِقْدَادٍ وَعَمَّارٍ لَمْ يَنْقُضُوا الْعَهْدَ وَآمَنُوا بِمَا نُزِّلَ عَلَى مُحَمَّدٍ أَيْ ثَبَتُوا عَلَى الْوَلَايَةِ الَّتِي أَنْزَلَهَا اللَّهُ وَهُوَ الْحَقُّ يَعْنِي أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ مِنْ رَبِّهِمْ كَفَرَتْ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَأَصْلَحَ بِالْهَمِّ (۱)

تفسیر علی بن ابراهیم: علی بن ابراهیم در مورد این سخن خداوند متعال: «وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ» - محمد / ۳ -

{ کسانی که ایمان آورده و کارهای شایسته کرده اند } گفت: این آیه در مورد ابوذر، سلمان، مقداد و عمار که عهد و پیمان را نشکستند نازل شده است. «وَأَمَنُوا بِمَا نُزِّلَ عَلَى مُحَمَّدٍ»

{ و به آنچه بر محمد صلی الله علیه و آله نازل آمده گرویده اند } یعنی بر ولایتی که خداوند نازل کرده ثابت قدم ماندند. «وَهُوَ الْحَقُّ» - محمد / ۳ - { و آن حق } یعنی امیرالمؤمنین «مِنْ رَبِّهِمْ كَفَرَتْ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَأَصْلَحَ بِالْهَمِّ»

{ از جانب پروردگارشان است. (خدا نیز) بدی هایشان را زدود و حال (و روز) شان را بهبود بخشید. }

«۷۵» مقداد در پله هشتم از ایمان

ل، الخصال ابْنُ الْوَلِيدِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ إِدْرِيسَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الرَّازِيِّ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ حَمَّادٍ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ الْقَرَّاطِيِّ قَالَ: قَالَ لِي أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِنَّ الْإِيمَانَ عَشْرُ دَرَجَاتٍ بِمَنْزِلِهِ السَّلَامُ يُصْعَدُ مِنْهُ مِرْقَاهُ بَعْدَ مِرْقَاهُ فَلَا يَقُولَنَّ

ص: ۴۳

۱- تفسیر القمی: ۶۲۵، و الآیه فی سوره محمد: ۳.

صَاحِبِ الْوَاحِدِ لِصَاحِبِ الْإِثْنَيْنِ لَسْتُ عَلَى شَيْءٍ حَتَّى يَنْتَهِيَ إِلَيَّ الْعَاشِرَةَ وَ لَا تُسَيِّطُ مَنْ هُوَ دُونَكَ فَيَسِدُ قَطْعَكَ الَّذِي هُوَ فَوْقَكَ
فَإِذَا رَأَيْتَ مَنْ هُوَ أَسْفَلَ مِنْكَ فَارْفَعْهُ إِلَيْكَ بَرِّقْ وَ لَمَّا تَحْمَلَنَّ عَلَيْهِ مَا لَا يُطِيقُ فَتَكْسِرْهُ فَإِنَّهُ مَنْ كَسَرَ مُؤْمِنًا فَعَلَيْهِ جَبْرُهُ وَ كَانَ
الْمَقْدَادُ فِي الثَّامِنَةِ وَ أَبُو ذَرٍّ فِي التَّاسِعَةِ وَ سَلْمَانُ فِي الْعَاشِرَةِ (١).

ل، الخصال ابن الوليد عن الصفار عن الحسين بن معاوية عن محمد بن حماد مثله (٢).

خصال: عبدالعزيز قراطيسي گفت: امام صادق عليه السلام به من فرمود: ايمان مانند نردبانی است که ده پله دارد و مؤمنین هر پله ای از آن را بعد از پله دیگر طی می کنند. پس کسی که در پله دوم است نباید به آن که در پله اول است بگوید: تو هیچ ایمانی نداری تا اینکه برسد به پله دهم. پس آن کسی را که از تو پایین تر است پایین نینداز که بالاتر از خود تو، تو را پایین می اندازد و اگر کسی را پایین تر از خود دیدی با ملایمت او را بالا ببر و چیزی هم که طاقتش را ندارد بر او تحمیل نکن که با این کار او را می شکنی. زیرا هر کس مؤمنی را بشکند بر او واجب است که آن را جبران - بازسازی - کند. مقداد در پله هشتم، ابوذر در پله نهم و سلمان در پله دهم ایمان بود.

خصال: ابن ولید از محمد بن حماد نظیر این حدیث را روایت کرده است.

«٧٦» همه مردم پس از رحلت پیامبر مرتد شدند جز مقداد و ابوذر و سلمان

کش، رجال الکشی حَمْدَوِيهِ وَ إِبْرَاهِيمُ ابْنَا نُصَيْرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ حَنَّانِ بْنِ سَدِيرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ

ص: ٤٤

١- الخصال ٢: ٥٩ و ٦٠.

٢- الخصال ٢: ٥٩ و ٦٠.

السلام قَالَ: كَانَ النَّاسُ أَهْلَ رِدِّهِ (۱) بَعْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ سَيِّئَةً إِلَّا ثَلَاثَةً فَقُلْتُ وَمَنْ الثَّلَاثَةُ فَقَالَ الْمِقْدَادُ بْنُ الْأَسْوَدِ وَ أَبُو ذَرَّ الْغِفَارِيُّ وَ سِلْمَانُ الْفَارِسِيُّ ثُمَّ عَرَفَ النَّاسُ بَعْدَ بَيْتِيرٍ وَقَالَ هَؤُلَاءِ الَّذِينَ دَارَتْ عَلَيْهِمُ الرَّحَى وَ أَبُو أَنْ يُبَايَعُوا (۲) حَتَّى جَاءُوا بِأَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ مُكْرَهًا فَبَايَعَ وَ ذَلِكَ قَوْلُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَ مَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ (۳) الْآيَةَ.

رجال کشی: سدير گوید امام باقر عليه السلام فرمود: همه مردم پس از رحلت پیامبر مرتد شدند جز سه نفر. گفتیم: آن سه نفر چه کسانی هستند؟ فرمود: مقداد بن اسود، ابوذر غفاری و سلمان فارسی. سپس بعد از مدتی گروه اندکی متوجه شدند. پس فرمود: آنها بودند که آسیاب بر آنان چرخید و از بیعت امتناع کردند تا وقتی که امیرالمؤمنین علیه السلام را به اجبار آوردند، پس بیعت کرد. و این سخن خداوند عزوجل است که فرمود: «وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ» - آل عمران / ۱۴۴ -

{و محمد جز فرستاده ای که پیش از او [هم] پیامبرانی [آمده و] گذشتند نیست. آیا اگر او بمیرد یا کشته شود از عقیده خود بر می گردید.}

«۷۷» زمین گنجایش و تحمل عظمت هفت نفر را ندارد از جمله مقداد

کش، رجال الکشی جَبْرِئِيلُ بْنُ أَحْمَدَ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ خُرَزَادَةَ عَنِ ابْنِ فَضَالٍ عَنِ ثَعْلَبَةَ بْنِ مَيْمُونٍ عَنِ زُرَّارَةَ عَنِ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ حَيْدَةَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ قَالَ: ضَاقَتِ الْأَرْضُ بِسَبْعِهِ بِهِمْ يُزْقُونَ وَ بِهِمْ يُنْصَرُونَ وَ بِهِمْ يُمَطَّرُونَ

ص: ۴۵

۱- فی المصدر: اهل الرده.

۲- فی المصدر: ان یبایعوا لابی بکر.

۳- رجال الکشی: ۴ و الآیه فی سوره آل عمران: ۱۴۴.

مِنْهُمْ سَلَمَانَ الْفَارِسِيِّ وَالْمَقْدَادَ وَ أَبُو ذَرٍّ وَ عَمَّارٌ وَ حُذَيْفَةُ رَحِمَهُ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَ كَانَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ وَ أَنَا إِمَامُهُمْ وَ هُمْ الَّذِينَ صَلَّوْا عَلَيَّ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامُ (۱).

رجال کشی: علی بن ابی طالب علیه السلام فرمود: زمین گنجایش و تحمل عظمت هفت نفر را ندارد و به برکت آنها شما روزی می خورید و مددهای غیبی به شما می رسد و باران رحمت بر شما می بارد. سلمان فارسی، مقداد، ابوذر، عمار، حذیفه و امیرالمؤمنین علیه السلام. فرمود: و من امام آنان هستم و آنها همان کسانی هستند که بر فاطمه سلام الله علیها نماز گزاردند.

«۷۹» گفتار مقداد هنگام دیدن امیرالمؤمنین با دست های بسته

کش، رجال الکشی عَلِيُّ بْنِ مُحَمَّدٍ الْقُتَيْبِيُّ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ الرَّازِيِّ عَنْ أَبِي الْحُسَيْنِ (۲) عَنْ عَمْرِو بْنِ عُثْمَانَ عَنْ رَجُلٍ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ لَمَّا مَرُّوا بِأَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي رَقَبَتِهِ (۳) حَبْلٌ إِلَى زُرَيْقٍ ضَرَبَ أَبُو ذَرٍّ يَدَيْهِ عَلَى الْأُخْرَى ثُمَّ قَالَ لَيْتَ السُّيُوفَ عَادَتْ بِأَيْدِينَا تَائِبَةً وَ قَالَ مَقْدَادٌ لَوْ شَاءَ لَدَعَا عَلَيْهِ رَبُّهُ عَزَّ وَ جَلَّ وَ قَالَ سَلَمَانُ مَوْلَايَ أَعْلَمُ بِمَا هُوَ فِيهِ (۴).

رجال کشی: ابی حمزه گفت: از امام باقر علیه السلام شنیدم که فرمود: زمانی که ابوذر، مقداد و سلمان از کنار امیرالمؤمنین علیه السلام عبور کردند در حالی که در گردن علی علیه السلام طنابی (از جنس طناب آل زریق یا طناب زریق که از محکم ترین طناب هاست) بسته بودند. ابوذر دستش را بر دست دیگرش زد و گفت: ای کاش شمشیرها بار دیگر به دست ما بیافتد تا آنها را به مجازات عملشان برسانیم. مقداد گفت: اگر علی می خواست از

ص: ۴۶

۱- رجال الکشی: ۴.

۲- فی المصدر: حدیثی أبو الخیر.

۳- و فی المصدر: و فی رقبته.

۴- رجال الکشی: ۵.

پروردگارش در این کار یاری می خواست. و سلمان گفت: مولایم بهتر از ما به شرایط خود آگاه است.

«۸۰» همه مردم جز سه نفر ابوذر، سلمان و مقداد مرتد شدند

کش، رجال الکشی مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شاذَانَ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنِ إِبرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الْحَمِيدِ عَنِ أَبِي بَصِيرٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ ارْتَدَّ النَّاسُ إِلَّا ثَلَاثَةً أَبُو ذَرٍّ وَ سَلْمَانَ وَ الْمِقْدَادُ قَالَ فَقَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَأَيْنَ أَبُو سَاسَانَ وَ أَبُو عَمْرَةَ الْأَنْصَارِيُّ (۱).

رجال کشی: ابی بصیر گفت: به امام صادق علیه السلام گفتم: همه مردم جز سه نفر ابوذر، سلمان و مقداد مرتد شدند؟ امام صادق علیه السلام فرمود: پس ابوساسان و ابوعمره انصاری کجایند؟.

بیان

لعل السائل توهم أن الجميع مضوا على الردة و لم يرجعوا فرد عليه و أخبر باللذين رجعا عن قريب. أقول سيأتي في باب غضب الخلفه كثير من فضائل الثلاثة و أحوالهم.

شاید سؤال کننده گمان کرده که همه از دین منحرف شدند و به دین برنگشتند. پس امام صادق علیه السلام آن را رد کرده به او پاسخ داد که این دو نفر (ابوساسان و ابوعمره انصاری) از کسانی بودند که زود از انحراف برگشتند.

مؤلف: در باب غضب خلافت بیشتر در مورد فضایل این سه نفر و احوال آنها سخن گفته می شود.

«۸۱» مقدوده همسر بهشتی مقداد

کش، رجال الکشی رَوَى جَعْفَرُ غُلَامُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُكَيْرٍ عَنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ نَهَيْكٍ عَنِ النَّصِيِّ عَنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَا سَلْمَانَ أَذْهَبَ إِلَى فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامُ فَقُلْ لَهَا تُحْفِكَ بِتُحْفِهِ مِنْ تُحْفِ الْجَنَّةِ فَذَهَبَ إِلَيْهَا سَلْمَانُ فَإِذَا بَيْنَ يَدَيْهَا ثَلَاثُ سِلَالٍ

ص: ۴۷

فَقَالَ لَهَا يَا بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ أَتُحْفِينِي (۱) فَقَالَتْ هَذِهِ ثَلَاثُ سَمَائِلٍ جَاءَتْنِي بِهَا ثَلَاثُ وَصَائِفَ فَسَأَلْتُهِنَّ عَنْ أَسْمَائِهِنَّ فَقَالَتْ وَاحِدَةٌ أَنَا سَلَمَى لِسَلْمَانَ وَ قَالَتْ الْأُخْرَى أَنَا ذَرَّةٌ لِأَبِي ذَرٍّ وَ قَالَتْ الْأُخْرَى أَنَا مَقْدُودَةٌ لِمَقْدَادٍ قَالَ سَلْمَانُ ثُمَّ قَبِضْتُ فَنَاوَلْتَنِي فَمَا مَرَرْتُ بِمَلَأٍ إِلَّا مُلِئُوا طِيبًا لِرِيحِهَا (۲).

رجال کشی: امام صادق علیه السلام فرمود: امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود: ای سلمان! نزد فاطمه علیها السلام برو و به ایشان بگو: تحفه ای از بهشت به تو عطا کند. سلمان نزد فاطمه سلام الله علیها رفت. ناگهان در مقابل ایشان سه زنبیل را دید. سلمان به فاطمه سلام الله علیها گفت: ای دختر رسول الله! می خواهی تحفه ای به من بدهی؟ فاطمه سلام الله علیها فرمود: دیروز سه دوشیزه (از بهشت) این سه زنبیل را نزد من آوردند. من از آنها اسمشان را پرسیدم. یکی از آنها گفت: من سلمی هستم که برای سلمان خلق شده ام. دیگری گفت: من ذره نام دارم که برای ابوذر خلق شده ام و سومی گفت: من مقدوده هستم و برای مقداد بن اسود خلق شده ام. سلمان گفت: سپس فاطمه سلام الله علیها از یکی از آن زنبیل ها به من داد. از کنار هر جمعی از اصحاب رسول خدا که می گذشتم رایحه خوش آن آنها را فرا می گرفت.

أقول: سیأتي هذا في خبر طويل أوردته السيد في مهج الدعوات في باب فضائل فاطمه صلوات الله عليها و كتاب الدعاء.

مؤلف: روایت طولانی این حدیث در کتاب مهج الدعوات در باب فضایل فاطمه سلام الله علیها و کتاب الدعاء آمده است.

«۸۲» امر خداوند به محبت ۴ نفر از جمله مقداد

کش، رجال الکشی جَبْرِئِيلُ بْنُ أَحْمَدَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى

ص: ۴۸

۱- فی المصدر: اتحفيني من تحف الجنة، قالت.

۲- رجال الکشي: ۶.

عَنْ ابْنِ أَبِي نَجْرَانَ عَنْ صَفْوَانَ الْجَمَّالِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ إِنَّ اللَّهَ أَمَرَنِي بِحُبِّ أَرْبَعَةٍ قَالُوا وَمَنْ هُمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ ثُمَّ سَكَتَ ثُمَّ قَالَ إِنَّ اللَّهَ أَمَرَنِي بِحُبِّ أَرْبَعَةٍ قَالُوا وَمَنْ هُمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ وَالمِقْدَادُ بْنُ الْأَسْوَدِ وَ أَبُو ذَرَّ الغِفَارِيُّ وَ سَلْمَانُ الْفَارِسِيُّ (١).

رجال کشی: امام صادق علیه السلام فرمود: رسول خدا فرمود: به راستی که خداوند مرا به محبت چهار کس امر نمود: گفتند: ای رسول الله! آنها چه کسانی هستند؟ فرمود: علی بن ابی طالب علیه السلام. سپس سکوت کردند. آن گاه فرمود: خداوند مرا به محبت چهار نفر امر نموده است: گفتند: ای رسول الله! آنها چه کسانی هستند؟ فرمود: علی بن ابی طالب، مقداد بن اسود، ابوذر غفاری و سلمان فارسی.

«۸۳» ای مقداد! اگر صبر تو بر سلمان عرضه شود سلمان کافر می شود.

ختصاص، الاختصاص أحمد بن محمد بن يحيى عن أبيه عن سيِّد عن مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَشِيَمِ الْجَبَلِيِّ عَنِ الْبَطَائِنِيِّ عَنْ أَبِي بصيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ لِسَلْمَانَ يَا سَلْمَانُ لَوْ عَرَضَ عَلْمُكَ عَلَى مِقْدَادٍ لَكَفَرَ يَا مِقْدَادُ لَوْ عَرَضَ صَبْرُكَ عَلَى سَلْمَانَ لَكَفَرَ (٢).

کتاب اختصاص: امام جعفر صادق علیه السلام فرمود: رسول خدا به سلمان فرمود: ای سلمان! اگر علم و دانش تو به مقداد عرضه گردد او راه کفر را در پیش می گیرد و ای مقداد! اگر صبر تو بر سلمان عرضه شود سلمان کافر می شود.

فضائل مقداد رضی الله عنه

الأخبار

۱- تزویج مقداد بن اسود توسط پیامبر صلی الله علیه و آله

مع، معانی الأخبار ن، عیون أخبار الرضا علیه السلام

ص: ۴۹

۱- رجال الکشی: ۷.

۲- الاختصاص: ۱۱ و ۱۲.

أَبِي عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ إِبرَاهِيمَ النَّهَائِنْدِيِّ عَنْ صَالِحِ بْنِ رَاهَوِيهِ عَنْ أَبِي حَيْثُونَ مَوْلَى الرُّضَا عَنِ الرُّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: نَزَلَ جِبْرِئِيلُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ إِنَّ رَبَّكَ يُقْرِنُكَ السَّلَامَ وَيَقُولُ إِنَّ الْأَبْكَارَ مِنَ النِّسَاءِ بِمَنْزِلَةِ الثَّمَرِ عَلَى الشَّجَرِ فَإِذَا أُبْنِعَ الثَّمَرُ فَلَا دَوَاءَ لَهُ إِلَّا اجْتِنَاؤُهُ وَإِلَّا أَفْسَدَتْهُ الشَّمْسُ وَغَيَّرَتْهُ الرِّيحُ وَإِنَّ الْأَبْكَارَ إِذَا أُدْرِكْنَ مَا تُدْرِكُ النِّسَاءَ فَلَا دَوَاءَ لَهُنَّ إِلَّا الْبُعُورُ وَإِلَّا لَمْ يُؤْمَنْ عَلَيْهِنَّ الْفِتْنَةُ فَصَدَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ الْمُنْبِرَ فَخَطَبَ النَّاسَ ثُمَّ أَعْلَمَهُمْ مِثْلَ مَا أَمَرَهُمُ اللَّهُ بِهِ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ الْأَكْفَاءُ فَقَالُوا وَمَنِ الْأَكْفَاءُ فَقَالَ الْمُؤْمِنُونَ بَعْضُهُمْ أَكْفَاءُ بَعْضٍ ثُمَّ لَمْ يَنْزِلْ حَتَّى زَوَّجَ ضُبَاعَةَ الْمِقْدَادَ بْنَ الْأَسْوَدِ ثُمَّ قَالَ أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا زَوَّجْتُ ابْنَةَ عَمِّي الْمِقْدَادَ لِتَتَضَعَ النِّكَاحُ (١).

معانی الاخبار، عیون أخبار الرضا: امام رضا علیه السلام فرمود: جبرئیل بر پیامبر فرود آمد و گفت: ای محمد! پروردگارت به تو سلام می رساند و می گوید دختران باکره همچون میوه بر درخت هستند و چون میوه درخت برسد به غیر از چیدن دواپی ندارد. اگر آن را نچینی خورشید آن را فاسد می کند و باد آن را تغییر می دهد. دختران باکره نیز چون بالغ شوند به غیر از شوهر دادن برایشان دواپی نیست و در غیر این صورت از فتنه و فساد آنها در امان نیستی. پس رسول خدا صلی الله علیه و آله از منبر بالا رفت و برای مردم خطبه خواند و آنچه که خدا امر کرده بود به مردم خبر داد. گفتند:

ص: ۵۰

۱- علل الشرائع: ۱۹۳، عیون أخبار الرضا: ۱۶۰ و فيه لتتضع المناكح و لم نجد الحديث في المعاني، و لعل مع مصحف عليه السلام.

دختران خود را به تزویج چه کسی در آوریم؟ فرمود: به هم کفوان آنها. گفتند: هم کفوهای آنها چه کسانی هستند؟ فرمود: مؤمنان هم کفو یکدیگرند. از منبر فرود نیامد تا آنکه ضباعه را به تزویج مقداد بن اسود در آورد و سپس فرمود: ای مردم! دختر عم خود را به همسری مقداد در آوردم تا اینکه نکاح پایین آید - مردم در ازدواج رعایت حسب و نسب نکنند.

۲- تزویج مقداد بن اسود توسط پیامبر صلی الله علیه و آله

کا، الکافی علی عن ابیه عن ابن فضال عن ثعلبه عن عمر بن ابی بکار عن ابی بکر الحضرمی عن ابی عبد الله علیه السلام قال: إن رسول الله صلی الله علیه و آله زوج المقداد بن الأسود ضباعه ابنة الزبير بن عبد المطلب و إنما زوجته لتتضع المناكح و ليتأسوا برسول الله صلی الله علیه و آله و ليعلّموا أن أكرمهم عند الله أتقاهم (۱).

کافی: امام صادق علیه السلام فرمود: رسول خدا صلی الله علیه و آله ضباعه دختر زبیر بن عبدالمطلب را به عقد مقداد بن اسود در آورد تا نکاح پایین آید و همه به رسول خدا اقتدا کنند و بدانند که گرامی ترین مردم نزد خدا با تقواترین آنهاست.

۳- پیغام مقداد برای عثمان هنگام وفات

کا، الکافی حمید بن زیاد عن عبید الله بن أحمد الدهقان عن علی بن الحسن الطاطری عن محمد بن زیاد بیاع السابری عن أبان عن یحیی عن الفضیل بن یسار عن ابی جعفر علیه السلام قال: إن عثمان قال للمقداد أما والله لنتهين أو لأردنك إلى ربك الأول قال فلما حضرت المقداد الوفاة قال لعمار أبلغ عثمان عني أني قد رددت إلى ربي الأول (۲).

کافی: امام باقر علیه السلام فرمود: روزی عثمان به مقداد گفت:

ص: ۵۱

۱- فروع الکافی ۲: ۹.

۲- روضه الکافی: ۳۳۱.

دست از مذمت من و مدح علی بن ابی طالب بردار و گرنه تو را به ارباب اولت برمی گردانم. چون وقت وفات مقداد شد به عمار گفت: به عثمان بگو که من به سوی ارباب اولم برگشتم.

بیان

لعله کان مراد عثمان بالرب الأول مولاه الذی أعتقه أو الذی کان تبناه أو الصنم الذی کان فی الجاهلیه یعبده و مراد مقداد رضی الله عنه الرب القدیم تعالی شأنه.

شاید مقصود عثمان لعنه الله علیه از ارباب اول صاحب مقداد باشد که او را آزاد کرد یا کسی باشد که او را به فرزند خواندگی پذیرفت یا بتی که در زمان جاهلیت می پرستیدند. و منظور مقداد رضی الله عنه پروردگار ازلی و ابدی است.

۴- اسم و کنیه مقداد

ختص، الإختصاص کُنِيَهُ الْمُقَدَّادُ أَبُو مَعْبِدٍ وَ هُوَ مِقْدَادُ بْنُ عَمْرٍو الْبَهْرَانِيُّ وَ كَانَ الْأَسْوَدُ بْنُ عَبْدِ يَغُوْثَ الزُّهْرِيُّ تَبْنَاهُ فَانْسَبَ الْمُقَدَّادُ إِلَيْهِ رَحْمَةً لِلَّهِ عَلَيْهِ (۱).

اختصاص: کنیه مقداد ابو معبد و او مقداد بن عمرو بهرانی بود. أسود بن عبد یغوث زهری او را به فرزند خواندگی پذیرفت و مقداد به او منسوب شد.

بیان

قال الشهید الثانی رحمه الله البهرانی نسبه إلى بهر بن عمرو بن الحاف بن قضاة انتهى و قيل منسوب إلى بهراء قبيلة علی غیر قیاس إذ القیاس بهراوی و فی رجال العامة المقداد هو أبو معبد و قيل أبو الأسود و هو ابن عمرو بن ثعلبة بن مالک بن ربیعہ الکندی و قيل إنه قضاة و قيل هو حضرمی و ذلك أن أباه حالف كنده فنسب إليها و حالف المقداد الأسود بن عبد یغوث الزهری فقيل له زهری و إنما مکی (۲) کنی ابن الأسود لأنه کان

ص: ۵۲

۱- الاختصاص: ۹.

۲- هكذا فی نسخه المصنّف و لعلّ الصحیح: و انما یکنی ابن الأسود.

حلیفه أو لأنه كان فی حجره و قیل بل كان عبدا له فتبناه قال ابن عبد البر و الأول أصح و قال كان قدیم الإسلام شهد بدرا و أحدا و المشاهد كلها و كان من الفضلاء النجباء الكبار الخیار من أصحاب النبی صلی الله علیه و آله.

شهید ثانی گفت: بهرانی منسوب به بهر بن عمرو بن الحاف ابن قضاعه است. سخن تمام شد. و گفته شده به بهراء که نام قبیله ای است منسوب شده است و این خلاف قاعده است. چرا که قاعده این است که این کلمه بهراوی باشد. در کتاب رجال العامه آمده است: مقداد همان ابومعبد است. بعضی او را ابوالاسود می دانند که پسر عمرو بن ثعلبه بن مالک بن ربیعہ کنندی بود. بعضی گفته اند که از قبیله قضاعه بود و بعضی نیز گفته اند از حضرموت بود. و چون پدرش با قبیله کنده هم پیمان شده بود او را به آن قبیله نسبت می دادند. و چون مقداد با اسود بن عبد یغوث زهری هم سوگند شده بود او را زهری می گفتند و به این سبب نیز او را ابن اسود می گفتند که در دامان او بزرگ شده بود و برخی گفته اند که مقداد برده او بود و او مقداد را به فرزند خواندگی پذیرفت. ابن عبدالبر گفته است: او برده اسود بن عبد یغوث بود و گفت: در جنگ بدر و احد و سایر غزوات رسول خدا صلی الله علیه و آله حاضر شد و از بزرگان و پاک نژادان و بهترین صحابه رسول خدا بود.

۵- دعای حضرت علی علیه السلام برای مقداد

ما، الأمالی للشیخ الطوسی المفیید عن

ص: ۵۳

الْكَاتِبِ عَنِ الزُّعْفَرَانِيِّ عَنِ الثَّقَفِيِّ عَمْرٍو مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَيْفِيَانَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ لُحُوطِ بْنِ يَحْيَى عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ جُنْدَبٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: لَمَّا بُويعَ عُثْمَانُ سَمِعْتُ الْمُقَدَّادَ بْنَ الْأَسْوَدِ الْكِنْدِيَّ يَقُولُ لِعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ وَاللَّهِ يَا عَبْدَ الرَّحْمَنِ مَا رَأَيْتُ مِثْلَ مَا أَتَى إِلَى أَهْلِ هَذَا الْبَيْتِ بَعْدَ نَبِيِّهِمْ فَقَالَ لَهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ مَا أَنْتَ وَ ذَاكَ يَا مُقَدَّادُ قَالَ إِنِّي وَاللَّهِ أُحِبُّهُمْ لِحُبِّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ لَهُمْ وَ يَغْتَرِبُنِي وَ اللَّهُ وَ جِدُّ لَمَّا أُبْتُه بَنُوهُ لِتَشْرِيفِ قُرَيْشٍ عَلَى النَّاسِ بِشَرَفِهِمْ وَ اجْتِمَاعِهِمْ عَلَى نَزْعِ سَيْلَطَانِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ مِنْ أَيْدِيهِمْ فَقَالَ لَهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ وَيْحَكَ وَ اللَّهُ لَقَدْ اجْتَهَدْتُ (١) نَفْسِي لَكُمْ قَالَ لَهُ الْمُقَدَّادُ وَ اللَّهُ لَقَدْ تَرَكْتُ رَجُلًا مِنَ الَّذِينَ يَأْمُرُونَ بِالْحَقِّ وَ بِهِ يَعْدِلُونَ أَمَا وَ اللَّهُ لَوْ أَنَّ لِي عَلَى قُرَيْشٍ أَعْوَانًا لَقَاتَلْتُهُمْ قِتَالِي إِيَّاهُمْ يَوْمَ بَدْرٍ وَ أُحُدٍ فَقَالَ لَهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ ثَكَلْتُكَ أُمُّكَ يَا مُقَدَّادُ لَا يَسْمَعَنَّ هَذَا الْكَلَامَ مِنْكَ النَّاسُ أُمَّ (أَمَا) وَ اللَّهُ إِنِّي لَخَائِفٌ أَنْ تَكُونَ صَاحِبَ فُرْقِهِ وَ فِتْنِهِ قَالَ جُنْدَبٌ فَأَتَيْتُهُ بَعِيدَ مَا أَنْصَرَ رَفٍ مِنْ مَقَامِهِ فَقُلْتُ لَهُ يَا مُقَدَّادُ أَنَا مِنْ أَعْوَانِكَ فَقَالَ رَحِمَكَ اللَّهُ إِنَّ الَّذِي نُرِيدُ لَا يُغْنِي فِيهِ الرَّجُلَانِ وَ الثَّلَاثَةُ فَخَرَجْتُ مِنْ عِنْدِهِ فَأَتَيْتُ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ فَذَكَرْتُ لَهُ مَا قَالَ وَ مَا قُلْتُ قَالَ فَدَعَا لَنَا بِخَيْرٍ (٢).

امالی طوسی: جنذب گفت: چون مردم با عثمان بیعت کردند مقداد به عبدالرحمان بن عوف گفت: ای عبد الرحمن، به خدا سوگند که هرگز مثل آن وقایعی که بر اهل بیت پیامبر بعد از

ص: ۵۴

۱- اجهدت خ ل.

۲- أمالی ابن الشيخ: ۱۱۹ و ۱۲۰.

آن حضرت واقع شد ندیدم. عبدالرحمان گفت: ای مقداد!

تو را با این کارها چه کار؟ مقداد گفت: به خدا سوگند من آنها را دوست دارم، برای آنکه رسول خدا آنها را دوست می داشت و به خاطر احوال آنها چنان حزنی به من دست داد که نمی توانم آن را اظهار کنم زیرا قریش به شرافت آنها شرف و بزرگی یافتند. همه جمع شدند تا حکومت رسول خدا را از دست اهل بیت ایشان بگیرند. عبدالرحمان گفت: وای بر تو به خدا قسم من به نفع شما تلاش کردم. مقداد به او گفت: به خدا سوگند که از حمایت مردی دست کشیدی که مردم را به حق امر می کرد و به عدالت رفتار می کرد. به خدا قسم اگر یارانی می یافتم با قریش مانند جنگی که در روز بدر و احد داشتم می جنگیدم. عبدالرحمان گفت: مادرت به عزایت بنشیند. ای مقداد! این سخن را کسی از تو نشنود. به خدا قسم می ترسم که به خاطر این سخن تو، فتنه و اختلافی در میان مردم ایجاد شود. جنذب گفت: بعد از آنکه مقداد از آن مجلس برخاست من نزد او رفتم و گفتم: ای مقداد! من از یاران توام. مقداد گفت: خدا تو را بیامرزد. آن کاری که ما قصد داریم انجام دهیم با دو سه نفر انجام نمی شود. آن گاه از نزد او برخاستم. و به خدمت علی بن ابی طالب علیه السلام رفتم و گفته خود و مقداد را به حضرت عرض کردم. و حضرت برای ما دعای خیر کرد.

۶- جایگاه مقداد بن أسود در این امت

ختص، الإختصاص أحمدُ بنُ مُحَمَّدٍ وَ مُحَمَّدٌ

ص: ۵۵

بُنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَعْدِ بْنِ الْأَشْعَرِيِّ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا عَنْ أَبِي الْقَاسِمِ الْإِيَادِيِّ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ قَالَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِنَّمَا مَنَزَلُهُ الْمِقْدَادُ بْنُ الْأَسْوَدِ فِي هَذِهِ الْأُمَّةِ كَمَنَزَلِهِ أَلِفٍ فِي الْقُرْآنِ لَا يَلْزُقُ بِهَا شَيْءٌ (٢).

اختصاص: امام صادق علیه السلام فرمود: جایگاه مقداد بن أسود در این امت مانند جایگاه الف در قرآن است که حرف دیگری به آن نمی چسبد.

بیان

لعل المراد أنه في بعض الصفات ممتاز لا يلحقه أحد فلا ينافي كون سلمان أفضل منه مع أن يحتمل أن يكون الحصر إضافياً. شاید مقصود این باشد که او در برخی از صفاتی که داشته ممتاز است و کسی به پای او نمی رسد و این منافاتی با فضایل سلمان ندارد و احتمالاً حصر از نوع اضافی است.

٧- قلب مقداد بن أسود در ایمان مانند پاره های آهن بود

كش، رجال الكشي حَمْدَوَيْهِ بِنُ نَصِيرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَيْسَى وَ مُحَمَّدِ بْنِ مَسْعُودٍ عَنْ جَبْرِئِيلَ بْنِ أَحْمَدَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَيْسَى عَنِ النَّضْرِ بْنِ سُوَيْدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ بَشِيرٍ عَمَّنْ حَدَّثَهُ قَالَ: مَا بَقِيَ أَحَدٌ إِلَّا وَقَدْ جَالَ جَوْلَهُ إِلَّا الْمِقْدَادُ بْنُ الْأَسْوَدِ فَإِنَّ قَلْبَهُ كَانَ مِثْلَ زُبْرِ الْحَدِيدِ (٣).

رجال کشی: هر کسی بعد از رسول خدا از دین برگشت جز مقداد بن أسود. قلب او در ایمان مانند پاره های آهن بود.

٨- مقداد! اگر علم تو را بر سلمان عرضه کنند به یقین کافر خواهد شد

كش، رجال الكشي طَاهِرُ بْنُ عَيْسَى الْوَرَّاقُ رَفَعَهُ إِلَى مُحَمَّدِ بْنِ سُفْيَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُلَيْمَانَ الدَّيْلَمِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي حَمَزَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله يَا سَلْمَانَ لَوْ عَرَضَ عَلَيْكَ عَلِيٌّ مَقْدَادٍ لَكَفَرَ يَا مَقْدَادُ لَوْ عَرَضَ عَلَيْكَ عَلِيٌّ سَلْمَانَ لَكَفَرَ (٤).

رجال کشی: امام

ص: ٥٦

١- في المصدر: و محمد بن الحسن.

٢- الاختصاص: ١٠.

٣- رجال الكشي: ٧ و ٨.

٤- رجال الكشي: ٧ و ٨.

صادق علیه اسلام فرمود: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: ای سلمان! اگر علم تو بر مقدمات عرضه شود به یقین کافر خواهد شد. ای مقدمات! اگر علم تو را بر سلمان عرضه کنند به یقین کافر خواهد شد.

۹- همه صحابه بعد از رسول خدا مرتد شدند جز سه نفر: سلمان، ابوذر و مقدمات

کشی، رجال الکشی علی بن الحکم عن سَیْفِ بْنِ عَمِيرَةَ عَنْ أَبِي بَكْرٍ الْخَضْرَمِيِّ قَالَ قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ ارْتَدَّ النَّاسُ إِلَّا ثَلَاثَةً نَفَرٍ سَلْمَانَ وَ أَبُو ذَرٍّ وَ الْمِقْدَادُ قَالَ قُلْتُ فَعَمَّارٌ قَالَ قَدْ كَانَ جَاوِزًا جَيْضَةً (۱) ثُمَّ رَجَعَ ثُمَّ قَالَ إِنَّ أَرَدْتَ الَّذِي لَمْ يَشُكَّ وَ لَمْ يَدْخُلْهُ شَيْءٌ فَالْمِقْدَادُ فَأَمَّا سَلْمَانُ فَإِنَّهُ عَرَضَ فِي قَلْبِهِ أَنْ عِنْدَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ اسْمُ اللَّهِ الْأَعْظَمُ لَوْ تَكَلَّمْتُ بِهِ لَأَخَذَتْهُمْ الْأَرْضُ وَ هُوَ هَكَذَا فَلَبَّبَ وَ وُجِّتْ عَنْقُهُ حَتَّى تَرِكَتْ كَالسَّلْعَةِ فَمَرَّ بِهِ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ لَهُ يَا بَا عَبْدَ اللَّهِ هَذَا مِنْ ذَاكَ بَيَّاعٌ فَبَيَّاعٌ وَ أَمَّا أَبُو ذَرٍّ فَأَمَرَهُ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِالسُّكُوتِ وَ لَمْ يَأْخُذْهُ فِي اللَّهِ لَوْمَةٌ لَائِمٌ فَأَبَى إِلَّا أَنْ يَتَكَلَّمَ بِهِ فَمَرَّ بِهِ عُثْمَانُ فَأَمَرَ بِهِ ثُمَّ أَنَابَ النَّاسُ بَعْدَهُ وَ كَانَ أَوَّلَ مَنْ أَنَابَ أَبُو سَاسَانَ الْأَنْصَارِيُّ وَ أَبُو عَمْرَةَ وَ شَتِيرَةُ فَكَانُوا سَبْعَةً وَ لَمْ يَكُنْ يَعْرِفُ حَقَّ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ إِلَّا هَؤُلَاءِ السَّبْعَةُ (۲).

رجال کشی: ابی بکر خضرمی گوید: امام محمد باقر علیه السلام فرمود: همه صحابه بعد از رسول خدا مرتد شدند جز سه نفر: سلمان، ابوذر و مقدمات. گفتیم: عمار چه؟ فرمود: از دین منحرف شد و سپس برگشت. سپس فرمود: اگر کسی را بخواهی که هیچ شکی در دلش پیدا نشد و شبهه ای بر او عارض نگشت مقدمات بود.

ص: ۵۷

۱- قد حاص حیصه خ ل.

۲- رجال الکشی: ۸.

اما سلمان به ذهن او این مسأله خطور کرد که نزد امیرالمؤمنین علیه السلام اسم اعظم الهی است. اگر علی علیه السلام با آن سخن گوید به یقین زمین آنان را فرو می برد و چرا علی علیه السلام اینچنین مظلوم مانده است. پس گریانش را گرفتند و ضربه ای به گردنش زدند و شکافی در آن ایجاد کردند. امیرالمؤمنین علیه السلام بر او گذشت و به او فرمود: ای اباعبدالله! این به خاطر چیزی است که به ذهن تو خطور کرد با ابوبکر بیعت کن. پس سلمان بیعت کرد. اما امیرالمؤمنین ابوذر را به سکوت امر کرد؛ و ملامت ملامت کنندگان، ایمان او را تغییر نداد. اما نتوانست جلوی زبانش را بگیرد و عثمان بر او گذر کرد و در مورد او دستور داد. بعد از او برخی از مردم به حق برگشتند و اولین کسانی که به حق برگشتند ابوساسان انصاری، ابوعمره و شتیره بودند. پس هفت نفر شدند و جز این هفت نفر کس دیگری حق امیرالمؤمنین را نمی دانست.

بیان

جاض عنه حاد و مال و فی بعض النسخ بالحاء و الصاد المهملتین بمعناه و حاصوا عن العدو انهزموا.

جاض عنه: متمایل شد و در برخی از نسخه های دیگر با حاء و صاد (حاص) به همین معنی آمده است. حاصوا عن العدو: شکست خوردند.

انکار مقداد

وَ ذَكَرَ الثَّقَفِيُّ فِي تَارِيخِهِ، عَنْ هَمَّامِ بْنِ الْحَارِثِ، قَالَ: دَخَلْتُ مَسْجِدَ الْمَدِينَةِ فَإِذَا النَّاسُ مُجْتَمِعُونَ عَلَى عُثْمَانَ وَإِذَا رَجُلٌ يَمْدَحُهُ، فَوَثَبَ الْمُقَدَّادُ بْنُ الْأَسْوَدِ فَأَخَذَ (١) كَفًّا مِنْ حَصَا أَوْ تُرَابٍ فَأَخَذَ يَزِمِيهِ بِهِ فَرَأَيْتُ عُثْمَانَ يَتَّقِيهِ بِيَدِهِ.

وَ ذَكَرَ فِي تَارِيخِهِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ

ص: ٥٨

الْمَسِيَّبِ، قَالَ: لَمْ يَكُنِ الْمَقْدَادُ يُصَلِّي مَعَ عُثْمَانَ وَ لَا يُسَمِّيهِ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ.

وَ ذَكَرَ، عَنْ سَعِيدٍ أَيْضًا، قَالَ: لَمْ يَكُنْ عَمَّارٌ وَ لَا الْمَقْدَادُ بِنِ الْأَسْوَدِ يُصَلِّيَانِ خَلْفَ عُثْمَانَ وَ لَا يُسَمِّيَانِهِ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ

ثقفی در تاریخش از همام بن حارث روایت می کند که گفت: به مسجد مدینه رفتم و ناگاه دیدم که مردمان به گرد عثمان حلقه زده اند و دیدم کسی او را مدح و ستایش می نمود و ناگاه مقداد بن الاسود برجست و مشتی سنگریزه یا خاک برداشت و شروع کرد به زدن آن مرد و دیدم که عثمان با دستانش از وی حمایت می کرد. وی در تاریخش از سعید بن المسیب نیز روایت می کند که مقداد بن الاسود با عثمان نماز نمی گزارد و او را امیر المومنین نمی نامید و نیز از سعید روایت می کند که گفت: عمار و مقداد بن الاسود پشت سر عثمان نماز نمی گزاردند و او را امیر المومنین نمی خواندند.

کتابنامه

۱. عنوان و نام پدیدآور: امام علی(ع) و ارکان اربعه (سلمان، ابوذر، مقداد، عمار): نقش ارکان اربعه در تبیین جانشینی امام علی(ع)/ فاطمه خسروی.

مشخصات نشر: اصفهان: انتشارات امیر فدک، ۱۳۹۹.

۲. عنوان و نام پدیدآور: اولین تک سوار: جناب مقداد بن عمرو/ نگارش مهدی وحیدی صدر؛ تصویرگر طیبه توسلی.

مشخصات نشر: تهران: مجمع جهانی اهل بیت (ع)، معاونت امور فرهنگی، ۱۳۸۷.

۳. عنوان و نام پدیدآور: حبیب بن مظاهر اسدی و مقداد نخستین سوار سلحشور اسلام [کتاب]/ حمیده سیوندی.

مشخصات نشر: تهران: هفت اختر اندیشه، ۱۳۹۳.

۴. عنوان و نام پدیدآور: داستان دلاوری های مقداد و

مالک اشتر ... [کتاب] / مهدی جعفر علی؛ ویراستار محسن ماجراجو.

مشخصات نشر: قم: اصباح، ۱۳۹۲.

۵. عنوان و نام پدیدآور: داستان مقداد / نویسنده لطف الله شیرین زبان.

مشخصات نشر: تهران: زعیم، ۱۳۸۷.

کتاب حاضر ادامه ی کتاب "شاه قالی باف" اثر مولف است.

موضوع: مقداد بن عمرو، ۳۷ قبل از هجرت - ۳۳ ق.

۶. عنوان و نام پدیدآور: دوست امام علی علیه السلام: مقداد / مجید ملامحمدی؛ تصویرگر اسماعیل چشرخ؛ ویراستار علی باباجانی.

مشخصات نشر: قم: کتاب جمکران، گنجشک های جمکران، ۱۳۹۹.

۷. عنوان قراردادی: المقداد بن عمرو الکندی: قیس من حياه الصحابی المقداد (رض). فارسی

عنوان و نام پدیدآور: زندگی نامه ی مقداد / پدیدآور سید کمال؛ مترجم نرگس بیگدلی؛ تصویرگران الهام مرتضی، سولاف عباس.

مشخصات نشر: تهران: آشنایی، ۱۳۹۹.

۸. عنوان و نام پدیدآور: سیمای مقداد / بقلم محمد محمدی اشتهاردی.

مشخصات نشر: قم: پیام اسلام، [۱۳۵۱؟].

۹. عنوان و نام پدیدآور: صحابه ی پیامبر (ص): مقداد نخستین سوار سلحشور اسلام و حبیب بن مظاهر [کتاب] / اکرم عزتی.

مشخصات نشر: تهران: سفیر رشد، ۱۳۹۳.

۱۰. عنوان و نام پدیدآور: طلایه داران آفتاب (ابوذر غفاری، عمار یاسر، سلمان فارسی، مقداد کندی) / گردآوری عمران علیزاده.

مشخصات نشر: قم: رسالت، ۱۳۸۶.

۱۱. مقداد / محمد کامرانی اقدام

مشخصات نشر : قم: حدیث نینوا، ۱۳۸۶

۱۲. مشخصات نشر : قم: آزادی، [۱۳].

مقداد [کتاب] / ابوشهاب

۱۳. عنوان و نام پدید آور : مقداد/تصویرسازی فاطمه پارسا ؛ تصویرسازی آتلیه محمدی فرد.

مشخصات نشر : تهران: شبرنگ، ۱۳۸۸.

مقداد بن عمرو، ۳۷ قبل از هجرت - ۳۳ ق.

۱۴. عنوان و نام پدید آور : مقداد [کتاب] / بازنویسی سعید سعادت ؛

ص: ۶۰

فاطمه مسچی.

مشخصات نشر: قم: کتاب جمکران، گنجشک های جمکران، ۱۳۹۶.

۱۵. عنوان و نام پدیدآور: مقداد/ بازنویسی زهرا عبدی؛ تصویرگر نیلوفر مس چی.

مشخصات نشر: قم: کتاب جمکران، گنجشک های جمکران، ۱۳۹۷.

۱۶. عنوان و نام پدیدآور: مقداد/ گردآوری و تنظیم مهدی علی قاسمی.

مشخصات نشر: تهران: لوح نگار، ۱۳۹۳.

یادداشت: عنوان روی جلد: مقداد بن الاسود.

۱۷. مقداد [کتاب]/ تدوین واحد پژوهش انتشارات مسجد مقس جمکران؛ تصویرگر فرشته ارکيا.

مشخصات نشر: قم: مسجد مقدس جمکران، ۱۳۹۱.

فروست: اسوه های بصیرت

یادداشت: این کتاب در سال های ۱۳۹۱ - ۱۳۹۷ تجدید چاپ شده است.

یادداشت: عنوان دیگر: زندگانی مقداد

۱۸. عنوان و نام پدیدآور: مقداد ابن عمرو/ مولف کمال السید؛ ترجمه نثار احمد زین پوری.

مشخصات نشر: قم: انصاریان پبلیکشنز، ۱۴۱۷ق. = ۱۳۷۵.

یادداشت: اردو

یادداشت: عنوان اصلی: المقداد بن عمرو

۱۹. طالعی، عبدالحسین، ۱۳۴۰ -

عنوان و نام پدیدآور: مقداد بن اسود/ نویسنده عبدالحسین طالعی؛ ویراستار مهدی شیزری.

مشخصات نشر: تهران: ریحان، ۱۳۸۶.

۲۰. عنوان و نام پدیدآور: المقداد بن عمر/ اعداد فواد حمدو الدقس؛ مراجعه احمد عبدالله فرهود

مشخصات نشر: حلب: دارالقلم العربی، ق ۱۴۱۸ = م. ۱۹۹۷ = ۱۳۷۶.

۲۱. عنوان و نام پدیدآور: المقداد بن عمرو/ و اعداد حلمی علی شعبان

مشخصات نشر: بیروت.

۲۲. عنوان و نام پدیدآور: یاران محمد (ص) سرگذشت مقداد - سهل - عثمان بن مظعون - جابر/ علی محمد علی دخیل؛

ترجمه و تحقیق عباس به نژاد

مشخصات نشر: تهران: سازمان تبلیغات اسلامی، معاونت پژوهش و آموزش، ۱۳۸۳.

ص: ۶۱

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟

سوره زمر / ۹

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک ۱۲۹/۳۴ - طبقه

اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۰۲۱ - ۸۸۳۱۸۷۲۲

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹



مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW



برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

